

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

ВОВК Мирослава Петрівна

**Вивчення фольклористичної спадщини викладачів
класичних університетів України (XIX – XX ст.)**

Методичні рекомендації до курсу «Усна народна творчість»
для студентів філологічних факультетів університетів

2014

УДК 37.091.12.011.3-051:378.4:398

ББК 74.58:63.5

В 61

Вовк М.П. Вивчення фольклористичної спадщини викладачів класичних університетів України (XIX – XX ст.): метод. реком. до курсу «Українська народна творчість» для студентів філологічних факультетів університетів / Мирослава Петрівна Вовк. – К.: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2014. – 70 с.

*Рекомендовано до друку ухвалою вченої ради Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
(протокол №6 від 23 червня 2014 р.)*

У методичних рекомендаціях до курсу «Українська усна народна творчість» запропоновано алгоритм вивчення фольклористичної спадщини викладачів класичних університетів XIX – XX ст., що пов'язано з необхідністю оновлення змісту вивчення базового курсу у професійній підготовці майбутніх філологів. Викладено змістові орієнтири вивчення досягнень педагогів-фольклористів на основі текстологічного аналізу їх наукових та навчально-методичних праць. Акцентовано увагу на внеску викладачів у розвиток напрямів української фольклористики: текстології, етномузикознавства, теорії фольклору, фольклоризму літератури, лінгвофольклористики, джерелознавства. Розроблено творчо-пошукові завдання, тематику рефератів, питання для самостійного опрацювання, які сприяють підвищенню рівня дослідницької культури майбутніх філологів, формуванню їх ціннісного ставлення до досягнень фольклористичної думки в Україні.

Рецензенти:

Н.Є. Миропольська – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України;

Л.О. Хомич – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

О.П. Івановська – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри фольклористики Київської національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка.

© Вовк М.П., 2014

З М І С Т

Розділ I. Внесок викладачів класичних університетів України XIX ст. у становлення наукових шкіл та освітніх традицій вивчення фольклористики.....	4
<i>Творчо-пошукові завдання.....</i>	16
<i>Питання для самостійного опрацювання.....</i>	18
<i>Теми рефератів.....</i>	19
<i>Рекомендована література до розділу.....</i>	20
Розділ II. Досвід викладачів класичних університетів України 1910 – 1940-х рр. у контексті професіоналізації та інституалізації фольклористичної галузі.....	26
<i>Творчо-пошукові завдання.....</i>	34
<i>Питання для самостійного опрацювання.....</i>	36
<i>Теми рефератів.....</i>	36
<i>Рекомендована література до розділу.....</i>	37
Розділ III. Радянська фольклористика у вимірах науково-педагогічної діяльності викладачів класичних університетів України 1950 – 1980-х рр.....	42
<i>Творчо-пошукові завдання.....</i>	51
<i>Питання для самостійного опрацювання.....</i>	52
<i>Теми рефератів.....</i>	52
<i>Рекомендована література до розділу.....</i>	53
Рекомендації до виконання творчо-пошукових завдань і написання рефератів.....	57
Рекомендована література.....	58

РОЗДІЛ І

ВНЕСОК ВИКЛАДАЧІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ ХІХ СТ. У СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВИХ ШКІЛ ТА ОСВІТНІХ ТРАДИЦІЙ ВИВЧЕННЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

У процесі вивчення фольклористичної (наукової і педагогічної) спадщини викладачів класичних університетів ХІХ ст. майбутні філологи мають усвідомити, що їх діяльність визначила фундаментальні засади вивчення народної словесності, традиційної етнічної культури, що зумовило становлення наукових шкіл української фольклористики, кристалізацію освітніх традицій, зародження системи фольклористичної підготовки в університетській практиці. Пошук шляхів упровадження зразків народної словесності, етнографічного матеріалу у зміст філологічних та історичних дисциплін, передбачених навчальними планами підготовки майбутніх учителів-словесників та істориків, розробка перших фольклористичних курсів, спрямованість на ґрунтовний аналіз фольклору крізь призму історичних подій, міфологічного світогляду народу, психологічних категорій, мовних явищ, написання та видання наукових праць, лекційних матеріалів, у яких аналітичним оцінкам піддавалась народна духовна і матеріальна культура, зацікавленість зарубіжним досвідом вивчення народної словесності, осмислення етнічної культури, зокрема, української та слов'янської народної словесності, у вимірах культурологічного та аксіологічного підходів до вивчення фольклорної традиції в освітній практиці – такі досягнення характеризували науково-педагогічну діяльність викладачів-мовознавців, літературознавців, фольклористів, етнографів, істориків протягом ХІХ ст.

У процесі вивчення фольклористичної спадщини **Срезневського Ізмаїла Івановича** (1812 – 1880) необхідно акцентувати увагу на тому, що це був перший професор-славист Харківського університету, професор Петербурзького університету, доктор слов'янської філології. В Харківському університеті він викладав курси: вступ до вивчення слов'янської філології, старослов'янська мова, огляд слов'янських мов і нарід

у зв'язку з культурою та літературою слов'янських народів та ін. Йому належить ряд праць, які засвідчили глибокий текстологічний аналіз фольклору слов'янських народів, вивчення зв'язку фольклору з міфологією, народнорелігійним світоглядом: збірник «Словацкие песни: пер. 20 песен» (1832), «Две молдавские песни» (1831), «Взгляд на памятники украинской народной словесности» (1834), «Украинские были 1657–1710 гг.» (1838), «Исследование о языческом богослужении древних славян по свидетельствам современным и преданиям» (1846), «Святылища и обряды языческого богослужения древних славян по свидетельствам современным и преданиям» (1846), «О языческом веровании древних славян в бессмертие души» (1847), «О городищах в землях славянских, преимущественно в западных» (1848) та ін.

Викладач повинен проінформувати студентів, що наприкінці 1920-х – на початку 1830-х рр. І. Срезневський став ініціатором і керівником гуртка «любителів народної словесності». До цього гуртка входили І. Боровиковський, А. Метлинський, М. Костомаров, К. Сементовський, В. Пассек та ін. В історію фольклористики І. Срезневський увійшов як один із перших дослідників фольклорно-етнографічного пласту культури Слобожанщини, засновник вивчення славістики в університетах, зокрема, народної словесності слов'янських етносів. Учений-педагог склав програму з «предмету історії та літератури слов'янських нарід», розраховану на три роки навчання в університеті, в основу якої були покладені праці європейських і російських славістів та власні спостереження.

Вивчаючи внесок **Максимовича Михайла Олександровича** (1904 – 1973) – першого ректора Університету Святого Володимира, завідувача кафедри російської словесності, доктора філології, майбутнім філологам необхідно знати, що він обґрунтував наукові засади української фольклористики, його фольклористична діяльність спрямовувалась на вивчення, зібрання, стилістичний, ритміко-мелодійний аналіз фольклорних текстів, обґрунтування понять «народна словесність», «роди поезії», «естетична діяльність душі», «естетичні почуття», «геній і поетична творчість». Передмова до укладеного ним збірника «Малорусские песни» (1827) вважається «маніфестом української фольклористики» (М. Грушевський). У передмові до збірника

«Украинские народные песни» (1834) М. Максимович вперше виклав професійну програму збирання пісенних жанрів українського фольклору. Вчений-педагог досліджував старожитності, історію, літературу, мови шляхом порівняльно-зіставного аналізу російської та української народної поезії, дослідження фольклорних витоків ідейно-проблемного та стилістичного вимірів «Слова о полку Ігоревім». У викладацькій роботі він спрямовував науково-дослідницьку діяльність майбутніх філологів та істориків в галузі народної словесності (більше 60 осіб), залучав їх до вивчення історичного епосу, пов'язаного із найяскравішими сторінками національного визволення, організував педагогічну практику з російської словесності для студентів четвертого курсу (вони читали перед своїми товаришами лекції з обраної проблеми). Основні праці М. Максимовича (збірник «Малорусские песни» (1827), збірник «Украинские народные песни» (1834), «Сборник украинских песен» (1849), вступна лекція «О значении и происхождении человеческого слова» (надрукована в Журналі міністерства народної освіти (1834). «История древней русской словесности» (частина I) (1839), «Песнь о Полку Игореве» (переклад) та праця «К объяснению и истории Слова о Полку Игореве»; статті: «К истории малорусского языка», «О народной исторической поэзии в древней Руси», «Книжная старина южнорусская», «Начатки русской филологии») свідчать про становлення професійних засад української фольклористики, обґрунтування полікультурного підходу до вивчення народної словесності, текстологічного напряму української фольклористики, дослідження проблеми фольклоризму літератури.

Аналізуючи внесок у фольклористичну галузь **Якова Федоровича Головацького** (1814 – 1888), лінгвіста, етнографа, поета, священика, співзасновника об'єднання «Руська трійця», першого завідувача кафедри руської (української) словесності в Університеті Яна Казимира (Львівському університеті), необхідно визначити його внесок у становлення університетської фольклористики. Я. Головацький обґрунтував нову для середини ХІХ ст. ідею вивчення народної словесності: усна народна творчість, народний побут є основою пізнання власного народу, його менталітету, його місця у світовому контексті, що й визначає напрями розвою «руської словесності». На думку

Я. Головацького, народна словесність – це умова розвитку унікального українського літературного процесу, джерело історичного поступу українського народу. Учений-педагог застосовував комплексний підхід до викладу матеріалу з курсу руської словесності у процесі підготовки майбутніх істориків та філологів, обґрунтував основні принципи його структурування, сприяв оновленню змісту дисциплін філологічного циклу, зокрема, наповнював їх фольклорним та етнографічним матеріалом з метою підкреслення національної специфіки розвитку історії української літератури. Разом з М. Шашкевичем та І. Вагилевичем (у 1830 – 1840-х рр.) в межах діяльності «Руської трійці» він «польові фіксації... вів за методикою, що й нині поширена у практиці фольклористів і етнографів: у спеціальних зошитах, олівцем з наступним підведенням цих записів чорнилом» (Р. Кирчів). Я. Головацький розвивав ідеї сербського та українського національного відродження (В. Ганки, Я. Коллара, П. Шафарика та ін.), вивчав праці відомих славістів, які формували засади слов'янознавства (О. Востоков, Й. Добровський, М. Максимович, І. Срезневський та ін.). Основними роботами Я. Головацького, у яких викладені провідні ідеї вченого щодо вивчення народної словесності, є: «Три вступительные преподавания о русской словесности. Сочинение Якова Головацкого, публ. Профессора Руского языка и Словесности Руской при ц.к. Львовском Университете (1849), «Грамматика русского языка» (1849). «Народные песни Галицкой и Угорской Руси» (1863 – 1878) та ін.

Майбутній філолог, аналізуючи фольклористичну спадщину доктора філософії, професора «руської» мови і літератури, декана філософського факультету Університету Яна Казимира, засновника товариства «Просвіта», голови філологічної секції Наукового товариства імені Тараса Шевченка **Огоновського Омеляна Михайловича** (1833 – 1894), має знати, що з його ім'ям пов'язаний новий етап вивчення народної словесності в умовах університетів, який відзначався історико-хронологічним підходом до вивчення українського літературного процесу, обґрунтуванням методологічних засад викладання лінгвістичних і літературознавчих курсів народною, розмовною мовою. Як завідувач кафедри української (руської) словесності Університету Яна Казимира (1867 – 1894 рр.), О. Огоновський розвинув ідею

Я. Головацького про те, що історія української літератури – історія «самостійної словесності, що має своїм основним рушієм внутрішні причини саморозвитку» (М. Гнатюк). Учений-педагог заснував семінарії для студентів, в межах якого ґрунтувався на дослідженні народної словесності з позиції її впливу на образну систему, стилістичний вимір, естетичний аспект літератури (тобто значну увагу приділяв проблемі фольклоризму літератури). О. Огоновський спрямовував майбутніх філологів до українознавчих, фольклористичних досліджень, зокрема, був наставником майбутнього відомого фольклориста, етномузиколога Ф. Колесси. У фундаментальній праці «Історія руської словесності» (Т. IV) О. Огоновський вперше здійснив ретроспективний аналіз фольклористичних та етнографічних досліджень (у праці вміщено 14 нарисів про праці окремих фольклористів від М. Максимовича до І. Манжури). У змісті його лекцій з історії літератури для майбутніх філологів, істориків акцентувалось на аналізі питань народної словесності як чинника самобутності українського літературного процесу. Ідеї О. Огоновського, проблематика лекційних та семінарських занять частково висвітлені у його працях: «Історія літератури руської» (1887 – 1894; том IV присвячений аналізу історії фольклористики), «Хрестоматія староруської для вищих класів гімназії з поясненнями, граматикою й словничком» (1881), «Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache» (1880), «O wazniejszych właściwościach języka ruskiego» (1884), літературознавчих працях про М. Шашкевича, Т. Шевченка, К. Устияновича, Г. Квітку-Основ'яненка, О. Кониського та ін.

Вивчаючи науково- та педагогічно-фольклористичну спадщину **Костомарова Миколи Івановича** (1817 – 1885), громадського діяча, поета, драматурга, історика, одного з організаторів Кирило-Мефодіївського братства, викладача, ад'юнкт-професора російської історії Університету Святого Володимира, варто зауважити, що він спрямовував наукові пошуки на вивчення історії України, використовуючи при цьому матеріал з народної словесності, який слугував джерелом трактування історичних подій. Його праці фольклористичної та етнографічної проблематики («Об историческом значении русской народной поэзии» (1841), «Слов'янська міфологія» (1847), «Огляд Києва щодо старожитностей» (1847) та ін.) є

підтвердженням комплексного вивчення фольклору слов'янських народів у зв'язку з міфологічними уявленнями, застосування текстологічного аналізу фольклорних текстів, внеском у розвиток джерелознавчого напрямку в українській фольклористиці. Праця «Слов'янська міфологія», що структурно складалась з матеріалів прочитаних ним в Університеті Святого Володимира лекцій для майбутніх філологів й істориків, засвідчує обґрунтування принципів міфологічної фольклористичної школи, зокрема, підкреслення зв'язку історичних подій зі змістом фольклорних текстів. М. Костомаров займався збиральницькою діяльністю на Волині, Харківщині. Найбільше зацікавлення в нього викликали ті жанри фольклору, які «можна вважати головним джерелом народного духу, – думи та історичні пісні» (Л. Підгорна).

Аналізуючи фольклористичну спадщину **Котляревського Олександра Олександровича** (1837 – 1881), професора кафедри слов'янської філології Університету Святого Володимира, археолога, історика, члена-засновника Московського археологічного товариства, члена Історичного товариства Нестора Літописця, майбутні філологи повинні бути проінформовані про те, що він викладав курси слов'янознавчого спрямування, джерелознавчої проблематики. У його основних працях («О погребальних обычаях языческих славян» (1868, магістерська дисертація), «Книга о древностях и истории поморских славян в XII веке» (1874), «Об обычаях у славян при рождении дитяти до его возмужалости» (1879), «Об изучении древней русской письменности» (1889 – 1895), «Старовина і народність» (1861) «Древности юридического быта балтийских славян» (1874) та ін.) утверджувались принципи української та слов'янської міфологічної, культурно-історичної фольклористичних шкіл. Як один із теоретиків і практичних цих школи, що втілювалось у змісті авторських курсів і спецкурсів, О. Котляревський обґрунтував необхідність застосування до аналізу старовини, народної словесності порівняльно-історичного методу. Під поняттям народності він розумів «вроджену властивість народу і результат його історії, підсумок усього пережитого. Елементами вродженої властивості за часів доісторичної єдності, на його думку, була мова, релігія, поезія, вдача й звичаї» (М. Дмитренко). Народна словесність розглядалась О. Котляревським як чинник самобутності

літературного процесу, як ознака етнологічних особливостей окремих слов'янських народів. Зміст дисциплін, які викладав педагог, підтверджує вихід за межі вивчення власне української народної словесності, звичаїв, обрядів, традицій, їх порівняння з традиційною культурою слов'янських народів.

Майбутній філолог має знати, що з фольклористичною діяльністю **Дашкевича Миколи Петровича** (1852 – 1908), члена-кореспондента, академіка Петербурзької Академії наук, завідувача кафедри всесвітньої (західноєвропейської) літератури Університету Святого Володимира, голови Історичного товариства Нестора Літописця, пов'язаний початок викладання фольклористичних дисциплін: історія давньої народної словесності, історія літератур, історія казки, повісті і роману, історія епосу, історія європейських літератур. Необхідно акцентувати, що на основі принципів порівняльного методу М. Дашкевич досліджував західноєвропейські літератури середньовіччя, творчість В. Шекспіра, Й. Гете, О. Пушкіна, М. Лермонтова, М. Гоголя, І. Котляревського, А. Метлинського, цікавився методологічними теоріями вчених світового рівня – братів Грімм, Т. Бенфея, Т. Куна, В. Гумбольдта та ін. М. Дашкевич розробив перший фольклористичний курс – «Історія давньої народної словесності», зміст якого він структурував на основі ретроспективного аналізу історії світової літератури, починаючи від народної поезії, акцентував на методологічних принципах аналізу літературних текстів та зразків народної словесності. М. Дашкевич обґрунтував необхідність застосування методологічного інструментарію міфологічної та культурно-історичної фольклористичних шкіл, представниками яких були М. Мюллер, В. Гумбольдт та ін., до аналізу творів народної словесності. У процесі викладання курсу «Історія казки, повісті і роману» педагог звертав увагу на висвітлення історії прози у контексті західноєвропейської літератури, застосовував порівняльний текстологічний аналіз зразків народної словесності, авторських творів. Учений-педагог приділяв значну увагу у процесі викладання літературознавчих дисциплін, зокрема, історії літератури, народній словесності як чиннику розвитку українського письменства, європейських літератур. М. Дашкевич спонукав до науково-порівняльних студій студентів-філологів, істориків у галузі народної

словесності у процесі проведення семінарських, практичних занять, у самостійній науково-дослідницькій роботі. Як науковець здійснив вагомий внесок в обґрунтування теоретико-методологічних засад культурно-історичної школи, зокрема, у розробку теорії самозародження сюжетів. Позалекційна робота зі студентами складалась з консультаційних годин, практичних занять (поділялись на романський та германський семінарії), рецензування написаних студентами робіт. Теоретико-методологічні положення М. Дашкевича, його педагогічний досвід реалізовані у наукових працях: статтях про творчість В. Шекспіра, Й. -В. Гете, Ф. Шіллера, Дж. Байрона та ін.; «Мотиви світової поезії у творчості М. Лермонтова» (1892), «О. Пушкін у ряду великих поетів нового часу» (1900), «Отзыв о сочинении Г. Петрова «Очерки истории украинской литературы XIX ст.» (1888), «Питання про літературне джерело української опери І. Котляревського «Москаль-чарівник» (1893), «Малоруська та інші бурлескні (жартівливі) «Енеїди» (1898), «Олексій Попович і дума про бурю на Чорному морі», «Несколько следов общения южной Руси с югославянами» та ін.

Вивчаючи фольклористичну спадщину викладачів Харківського університету другої половини XIX ст., студенти мають приділити увагу здобуткам у становленні української фольклористики члена «гуртка любителів народної словесності» при Харківському університеті у 1830 – 1840-х рр., поета, доктора слов'яно-руської філології, ад'юнкт-професора кафедри російської словесності Харківського університету, екстраординарного, ординарного професора кафедри російської словесності Університету Святого Володимира **Метлинського Амвросія Лук'яновича** (1814 – 1870). Варто констатувати, що А. Метлинський був наділений високим рівнем педагогічної майстерності, залучаючи студентів у середовище «живого» фольклорного слова (запрошував бандуристів, організовував літературні вечори, дискусії тощо). Авторитет А. Метлинського серед студентства був надзвичайно вагомим, що пов'язано з талановитим наставництвом у напрямі дослідження народної пісенності, у спонуканні до збиральницької роботи. Учений-педагог проводив практичні заняття з літературознавчих, мовознавчих дисциплін, на яких часто вводив елементи текстологічного аналізу літературних творів, керував вибором

теми дослідження, підбором літератури, знайомив студентів з найкращими зразками російської та української словесності. А. Метлинський розробив спектр тем для наукових досліджень студентів: їх проблематика охоплювала давню і нову літературу, народну словесність, обрядовість, мову. Дослідницькі зацікавлення майбутніх учителів-істориків та філологів він спрямовував на вивчення народної словесності українців, окремих регіонів України та слов'янських народів, зокрема, білорусів. Один із перших А. Метлинський розробив системну методику записування, упорядкування фольклорних творів, яка використовувалась у процесі підготовки майбутніх філологів та істориків, підготував інструкцію до колективної «Программы для этнографического описания губерний Киевского ученого округа». Це була перша програма в історії української фольклористики та етнографії, яка «відбивала тодішнє розуміння принципів засад етнографії як науки, яке існувало серед вчених Київського університету, і характеризувала рівень розвитку етнографічних знань на Україні взагалі» (В. Горленко). Ідеї вченого-педагога реалізувались у працях: «Думки и песни А. Могили» (1839), «Памятники для истории языка и словесности южно-русской» (1840), «Речь об истинном значении поэзии» (1843), «Народные южно-русские песни» (1854), «О собирании, приведении в порядок, приготовлении к изданию и печатании народных песен и других произведений народной словесности» (1853) та ін.

Аналіз фольклористичної спадщини громадського діяча, члена-кореспондента Імператорської Санкт-Петербурзької академії наук, члена багатьох зарубіжних академічних інституцій, екстраординарного, ординарного професора кафедри російської мови і словесності Харківського університету, одного із засновників Харківської громади, Харківського історико-філологічного товариства **Потебні Олександра Опанасовича** (1835 – 1891) варто розпочати з текстологічного дослідження його основних праць. Необхідно проінформувати студентів, що у роботах О. Потебні («Із лекцій з теорії словесності. Байка. Прислів'я. Приказка» (1894), «Із записок з теорії словесності» (1905), «Про деякі символи в слов'янській народній поезії» (1860), «Думка і мова» (1862), «Про міфічне значення деяких обрядів та повір'їв» (1865), «Про Долю та споріднених із нею

істот», «Про купальські вогні та споріднені з ними уявлення» (1867), рецензія на «Народні пісні Галицької та Угорської Русі, зібрані Я.Ф. Головацьким» (1880), «Пояснення українських та споріднених народних пісень» (т. 1. – 1883; т. 2. – 1887) та ін.) викладена його фольклористична концепція, згідно з якою обґрунтовано засади психологічної школи в українській фольклористиці. В основі фольклористичної концепції О. Потебні лежить теза «про неперервність, повсюдність і повсякденність народної творчості... Через глибоке розуміння мови, фольклору О. Потебня розкрив закономірності розвитку цивілізації, психологію народу й індивіда, психологію творчості» (М. Дмитренко). В історію української філології професор О. Потебня увійшов як розробник порівняльно-історичної теорії мовознавства, основоположник психологічного напрямку у слов'янському мовознавстві, психологічної школи в українській фольклористиці, автор фундаментальних праць з діалектології, історії мови, етимології, граматики, теорії словесності тощо. Вчений-педагог відзначався шанобливо-уважним ставленням до наукового досвіду українських та зарубіжних учених, зокрема, студіював праці слов'янських лінгвістів, які вивчали народну словесність з позицій різних концепцій, теорій, переважно на основі порівняльно-зіставного аналізу: О. Востокова, Ф. Буслаєва, І. Давидова, К. Аксакова, Ф. Міклошича, В. Караджича та ін.

У процесі вивчення фольклористичної спадщини **Сумцова Миколи Федоровича** (1854 – 1922), історика, громадського діяча, дійсного члена Наукового товариства імені Тараса Шевченка, Всеукраїнської академії наук, члена-кореспондента Петербурзької Академії наук, члена Чеської Академії наук та інших слов'янських наукових інституцій, екстраординарного професора, ординарного професора Харківського університету, завідувача Етнографічного музею при університеті, необхідно акцентувати на розробці ним близько 30 авторських курсів і спецкурсів у професійній підготовці майбутніх філологів та істориків. Загальна кількість праць М. Сумцова перевищує 1500 найменувань: «Очерк истории колдовства в Западной Европе» (1878), дисертації «О свадебных обрядах» (1881) і «Хлеб в обрядах и песнях» (1885), «Очерки истории южнорусских апокрифических сказаний и песен» (1887),

«Современная малорусская этнография» (2 вип.), «Ворон у народній словесності» (1890), «Малюнки з життя українського народного слова» (1910), «Разыскания в области анекдотической литературы» (1899), «Очерки народного быта» (1902), «К вопросу о влиянии греческого и римского свадебного ритуала на малорусскую свадьбу» (1886), «Малюнки з життя українського народного слова» (1910), «Слобожани» (1918) та ін. Необхідно знати, що М. Сумцов – найяскравіший представник культурно-історичної школи української фольклористики. Проблематика його науково-фольклористичних праць спрямовувалась на дослідження народної словесності, міфосимволіки, етнічної ритуальної організації життєдіяльності, етнографічної специфіки українського, слов'янських етносів, європейських народів. М. Сумцов сприяв оновленню змісту філологічних та історичних дисциплін у процесі професійної підготовки філологів, істориків на засадах культурно-історичної наукової школи. Професор відстоював контекстуальний підхід до вивчення народної словесності крізь призму міфології, обрядовості, історії. Педагог був реформатором в освіті, у професійній підготовці майбутніх фахівців: заснував при університеті премії імені О. Потебні, М. Дринова, Е. Редіна, М. Лисенка, Т. Шевченка за щорічні кращі студентські роботи, був одним із перших розробників професійних програм організації етнографічних та фольклорних експедицій, підготував рекомендації для збору інформації про селянське життя, відомостей про кобзарів і лірників, матеріалів про писанкарство, предмети селянського побуту тощо. Учений заснував перший на Україні Етнографічний музей, у якому була представлена матеріальна і духовна культура Слобожанщини, залучав студентів історико-філологічного факультету до зібрання етнографічного, фольклорного матеріалу, що свідчить про цілеспрямовану організацію студентської фольклорно-етнографічної практики.

Його фундаментальна праця «Слобожани» історико-етнографічного жанру представляє проблематику змісту дисциплін історичного, етнографічного, фольклористичного спрямування у підготовці філологів та істориків. М. Сумцов утверджував засади комплексного дослідження культури Слобожанщини, використовуючи при цьому фольклорний матеріал, здійснив ґрунтовний аналіз результатів діяльності

українських фольклористів та етнографів. Одним із перших він обстоював контекстний та функціональний напрями в українській фольклористиці, що підтвердилось його викладацькою практикою. М. Сумцов ініціював реформаторські заходи щодо послідовного впровадження українознавчих дисциплін в університетську практику з метою професійної підготовки викладачів з української історії, етнографії, фольклору: відкриття в Харківському університеті необов'язкових курсів для університетських слухачів усіх факультетів з української мови, історії, етнографії та історії права; викладачі повинні сприяти розвитку регіональних наукових інтересів, музеїв, екскурсій і т.п.; до викладання українських дисциплін можуть допускатись лише компетентні особистості, які мають науковий ступінь або які заявили про себе цінними науковими дослідженнями з українознавчої проблематики.

Вивчаючи досягнення екстраординарного, ординарного професора, завідувача кафедри російської історії в Новоросійському університеті, члена Одеського товариства історії та старожитностей, Історико-філологічного товариства при університеті, Історичного товариства Нестора Літописця, Наукового товариства імені Тараса Шевченка **Маркевича Олексія Івановича** (1847 – 1903), необхідно відзначити його внесок у становлення джерелознавчого напрямку в українській фольклористиці. Автор понад 400 праць («История местничества в Московском государстве в XV – XVII вв.» (1888), «Несколько слов о значении поэзии Т.Г. Шевченко» (1900), «Марковичи» (1890), статті про діяльність та творчість М. Гоголя, В. Жуковського, М. Костомарова, Г. Квітки-Основ'яненка та ін.), він утверджував контекстний підхід до вивчення народної словесності. Учень В. Антоновича, О. Маркевич був першим викладачем, який читав багатоаспектний курс історії України, заклавши традиції історичної україністики. Елементи народної словесності, етнографічний матеріал згідно з програмами його авторських курсів вивчались крізь призму історичного екскурсу, слугували допоміжним компонентом у процесі викладання історіографічних, літературознавчих дисциплін. У педагогічній діяльності О. Маркевич приділяв значну увагу проблемам етнографії, фольклористики, археографії, літописання, аналізу

процесів економічного й культурного розвитку Південної України.

Таким чином, у результаті аналізу досягнень викладачів класичних університетів України протягом ХІХ ст. студенти повинні усвідомити, що їх наукова і педагогічна діяльність в умовах університетської освіти визначила подальший прогресивний поступ процесу вивчення народної словесності. Наповнення змісту навчальних дисциплін матеріалом з народного життя, застосування текстологічного аналізу зразків етнічної пісенності, обрядовості у контексті становлення літературознавчих та історіографічних галузей науки і практики, вивчення методологічних основ європейських та слов'янських фольклористичних та етнографічних шкіл, розробка перших фольклористичних дисциплін, аналіз результатів збиральницької діяльності відомих фольклористів, етнографів, дослідження «відфольклорної» основи літературних творів, спрямованість на вивчення, студіювання слов'янських зразків народної словесності, сприяння фольклорно-етнографічній практичній діяльності студентів та дослідженню народної словесності із застосуванням методологічних принципів міфологічної, культурно-історичної і психологічної шкіл, комплексне вивчення народних традицій, пісенності у зв'язках з історією, міфологією, мовою, активізація діяльності студентських товариств, що визначили ціннісні пріоритети у формуванні фольклористичного руху в Україні, – ці здобутки теорії і практики вивчення народної словесності у ХІХ ст. зумовили розвиток української фольклористики в університетській практиці та вітчизняній науці, заклали основи становлення науково-фольклористичних шкіл та освітніх традицій вивчення народної словесності.

Творчо-пошукові завдання

1. На основі біобібліографічного покажчика праць І. Срезневського (*Срезневський Ізмаїл Іванович (до 200-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / уклад. О.С. Журавльова, Н.Г. Мацнева, Е.Д. Дроснева, В. Петрович, Б. Ріфл, Д. Шкергет; вступ. ст. С.Ю. Страшнюка, Є.Х. Широкоград; наук. ред. С.Ю. Страшнюк; бібліогр. ред. С.Б. Глибицька, Ю.Ю. Полякова. – Х., 2012. – 185 с.*) узагальніть наукові зацікавлення вченого-педагога.

2. Підготуйте наукову доповідь про проблематику видання «Запорожской старины» (1833), підготовленого І. Срезневським, скориставшись інтернет-ресурсом: <http://ukrcenter.com/Література/Ізмаїл-Срезневський/55275/Запорожская-старина-Часть-I>.

3. Скориставшись сайтом електронної навчальної бібліотеки української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка (http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php), визначте пріоритетні напрями вивчення і дослідження народної словесності, які окреслив М. Максимович у передмові до збірника «Малороссийские песни» (1827).

4. Проаналізуйте зміст, структуру, теоретико-методологічні засади укладання видань М. Максимовича «Сборник украинских песен» (1849) та «Украинские народные песни» (1834), використавши першоджерельні ресурси віртуальної бібліотеки української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка.

5. Дослідіть, які ідеї вивчення народної словесності сформульовані М. Максимовичем у науково-методичній праці до університетського курсу «История древней русской словесности» (1839, Ч. 1).

6. Простудіювавши працю Я. Головацького «Три вступительныя преподаванія о русской словесности» (1849), визначте підходи вченого-педагога до проблеми вивчення народної словесності.

7. Ознайомтесь зі змістом статті І. Франка «Омельян Огоновський» (*Франко І. Зібрання творів у 50-тти. – Т. 43: Фольклористичні та літературно-критичні праці / Іван Франко. – К.: Наук. думка, 1986. – 480 с.*). Охарактеризуйте значення діяльності О. Огоновського для розвитку української фольклористики.

8. Здійсніть реферування матеріалу про фольклористичну діяльність М. Костомарова за монографією М. Дмитренка «Українська фольклористика другої половини ХІХ століття: школи, постаті, проблеми» (К.: Вид-во «Сталь», 2004. – 384 с.).

9. Ознайомтесь з книгою А. Чуткого «Микола Дашкевич (1852 – 1908)» (К.: «Темпора», 2008). Охарактеризуйте роль

М. Дашкевича у становленні фольклористики, літературознавства, джерелознавства в українському та слов'янському дискурсі.

10. Прочитавши працю М. Сумцова «Современная малорусская этнография» (Ч. 1, 1893; Ч. 2, 1897), скориставшись електронним ресурсом бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка (http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php), охарактеризуйте стан вивчення фольклору та етнографії в Україні на межі ХІХ – ХХ ст.

11. На основі праці *О. Потебні «Теоретическая поэтика: учебн. пособ. для студ. филол. фак. высш. учебн. заведений / Сост., вступ. ст и коммент. А.Б. Муратова. – 2-е изд., испр. (СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Издательский университет Академия, 2003)* охарактеризуйте провідні ідеї вченого-педагога у напрямі дослідження народної словесності.

12. Простудіювавши найвідоміші праці професора Новоросійського університету О. Маркевича, охарактеризуйте його внесок у становлення джерелознавства як напряму української фольклористики.

Питання для самостійного опрацювання

1. Педагогічна діяльність М. Костиря в Університеті Святого Володимира та Харківському університеті: реформаторські зміни у вивченні народної словесності.

2. Внесок професорів Університету Святого Володимира П. Володимирова, І. Жданова, О. Селіна у вивчення українського та слов'янського фольклору у змісті підготовки майбутніх філологів та істориків.

3. Професор С. Смаль-Стоцький як організатор студентського українознавчого руху на західноукраїнських землях.

4. «Відфольклорна» генеза поетичної спадщини професора А. Метлинського.

5. Фольклористична діяльність професора Харківського університету М. Халанського.

6. Значення науково-педагогічної діяльності професора Харківського університету М. Дринова у розвитку слов'янської фольклористики.

7. Досягнення викладача Колегії Павла Галагана П. Житецького у вивченні народної словесності.

Теми рефератів

1. Становлення М. Максимовича як науковця і педагога.
2. Практика викладання курсу історії російської словесності М. Максимовичем.

3. Передмова до збірника «Малорусские песни» (1827) М. Максимовича – «маніфест української фольклористики» (М. Грушевський).

4. «Слов'янська міфологія» (1846) М. Костомарова: проблематика лекційних матеріалів до викладання історичних дисциплін в Університеті Святого Володимира.

5. Професор Університету Святого Володимира В. Антонович – засновник київської історичної наукової школи: досягнення у розвитку фольклористики, джерелознавства, етнографії.

6. «Із лекцій з теорії словесності: Байка. Прислів'я. Приказка» (1894), «Із записок з теорії словесності» (1905) О. Потебні: питання теорії і практики дослідження і вивчення фольклору.

7. Фольклористична концепція професора О. Потебні – основа психологічної науково-фольклористичної школи в Україні.

8. Ретрансляція науково-фольклористичної концепції професора Харківського університету М. Сумцова у викладацькій діяльності.

9. Харківське історико-філологічне товариство: постаті, проблеми, педагогічна діяльність.

10. Професор Чернівецького університету С. Смаль-Стоцький – засновник методу філологічно-герменевтичної інтерпретації текстів.

11. Проблематика фольклористичних та етнографічних праць професора Харківського університету М. Сумцова: утвердження контекстного та функціонального напрямів в українській фольклористиці.

12. «Фантастичний» підхід до аналізу народної словесності професора Харківського університету П. Бессонова.

Рекомендована література до розділу

1. *Азадовский М.К.* История русской фольклористики / М.К. Азадовский / Под общ. ред. Э.В. Померанцевой. – М.: Госуд. учебно-педаг. издательство Министерства просвещения РСФСР, 1958. – 480 с.
2. *Александрова Г.* У пошуках наукової істини (До 150-річчя від дня народження Миколи Дашкевича) / Галина Александрова // Дивослово. – 2002. – №9 – С. 67-69.
3. *Андрієвський О.* Бібліографія літератури з українського фольклору. Т. 1 / ВУАН. Етнографічно-фольклорна комісія. Матеріали до історії української етнографії / за ред. А. Лободи. – К., 1930. – 823 с.
4. Бібліографія українського народознавства у 3-х тт. – Т. 1. Фольклористика. Кн. II. / Зібрав і впорядкував М. Мороз / Ін-т народознавства НАН України, каф-ра укр. культури та етнології ім. Гуцуляків Ун-ту Альберти в Едмонтоні. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1999. – 1097 с.
5. *Білецький Л.* Основи української літературно-наукової критики / Леонід Білецький. – Репр. вид. (Прага, 1925). – К.: Либідь, 1998. – 408 с.
6. *Ботушанський В.М.* Степан Смаль-Стоцький – видатний діяч Буковини: штрихи до портрета / В.М. Ботушанський. – Чернівці, 2010. – 68 с.
7. Восточнославянский фольклор. Словарь научной и народной терминологии. – Минск: Навука і Тэхніка, 1993. – 479 с.
8. *Гарасим Я.І.* Культурно-історична школа в українській фольклористиці / Я.І. Гарасим. – Львів: ЛДУ ім. Івана Франка, 1999. – 144 с.
9. *Гарасим Я.І.* Нариси до історії української фольклористики: навч. посібн. / Я.І. Гарасим. – К.: Знання, 2009. – 304 с.
10. *Гнатюк М.* Літературознавчі концепції в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ сторіч / Михайло Гнатюк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 207 с.
11. *Горленко В.Ф.* Нариси з історії української етнографії та російсько-українських етнографічних зв'язків / Володимир Федорович Горленко. – К.: Наук. думка, 1964. – 248 с.

12. *Гринченко Б.* Литература українського фольклору. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя / Б. Гринченко. – Чернигов, 1901. – 317 с.

13. *Грица С.* Українська фольклористика ХІХ – початку ХХ століття і музичний фольклор. Нарис / С. Грица. – Київ – Тернопіль: Астон, 2007. – 152 с.

14. *Грушевський М.С.* Історія української літератури: В 6-и тт. 9 кн. – Т. 1. / Упоряд. В.В. Яременко; Авт. передм. П.П. Кононенко; Прим. Л.Ф. Дунаєвської. – К.: Либідь, 1993. – 392 с. («Літературні пам'ятки України»).

15. *Дашкевич В.* Видатний науковий центр фольклористики (До 135-річчя Харківського державного університету ім. М. Горького / В. Дашкевич // Народна творчість та етнографія. – 1940. – №4. – С. 54-58.

16. *Дем'ян Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст. / Григорій Дем'ян. – Львів: Афіша, 2004. – 223 с.

17. *Дмитренко М.К.* Українська фольклористика другої половини ХІХ століття: школи, постаті, проблеми. – К.: Вид-во «Сталь», 2004. – 384 с.

18. *Дмитренко М., Бріцина О., Грищенко І., Іваннікова та ін.* Дослідники українського фольклору: невідоме та маловідоме: колективна монографія; за ред. М.К. Дмитренка. – К.: Видавець Микола Дмитренко, 2008. – 384 с.

19. *Дмитренко М.К.* Олександр Потебня як фольклорист: монографія / М.К. Дмитренка. – К.: Вид-во «Сталь», 2012. – 536 с.

20. *Дутко О.М.* Педагогічні ідеї М.І. Костомарова у контексті просвітницького руху в Наддніпрянській Україні ХІХ століття / Олена Миколаївна Дутко: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Інститут педагогіки НАПН України. – К., 2010. – 20 с.

21. Електронна навчальна бібліотека української фольклористики при кафедрі української фольклористики імені Філарета Колесси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.

22. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

23. Енциклопедія історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

24. Етнографічні писання Костомарова. Зібрані заходом Академічної комісії української історіографії / за ред. акад. М. Грушевського. – Репр. вид. (1930) / НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського; Відп. за вип. Г.А. Скрипник. – К.: Вид-во ІМФЕ НАН України, 2006. – 352 с.

25. *Зайцева З.І.* Проблема українських кафедр у Чернівецькому університеті до Першої світової війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1793/52/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

26. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет существования (1805 – 1905) / Под ред. М.Г. Халанского и Д.И. Багалея; Вступ. ст. Т.Г. Павловой. – Х.: Изд-во САГА, 2007. – 45, 168, 390, XII с., 15 с. портр., 46 с.

27. *Іванова О.В.* Фольклористичні праці М.Ф. Сумцова в контексті української фольклористики другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук; 10.01.07 – фольклористика; Київський національний університет імені Тараса Шевченка / Ольга Володимирівна Іванова. – К., 2002. – 19 с.

28. *Івановська О.П.* Традиції фольклористичної наукової школи Шевченкового університету / Олена Івановська // Література. Фольклор. Проблеми поетики. – Вип. 33. – Ч. 2. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – С. 9-13.

29. *Івашків В., Марків Р.* Біля витоків української фольклористики у Львівському університеті / Василь Івашків, Руслан Марків // Міфологія і фольклор. – 2010. – №3-4(7). – С. 18-26.

30. Історія Одеського університету (1865 – 2000) / Гол. ред. В.А. Сминтина. – Одеса: АстроПринт, 2000. – 226 с.

31. *Кирчів Р.* Маніфест української фольклористики / Роман Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2008. – №6. – С. 46-59.

32. *Короткий В.А., Біленький С.Г.* Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині ХІХ століття / В.А. Короткий, С.Г. Біленький. – К.: ВЦ «Київський ун-т», 1999. – 388 с.

33. *Лановик М.Б., Лановик З.Б.* Українська усна народна творчість: підр. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2005. – 591 с.

34. Мала енциклопедія українського народознавства / за ред. проф. С. Павлюка. – Львів, 2007. – 847 с.

35. Малорусские песни, издан. М. Максимовичемъ (Москва, 1827) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Maksimovich_M._Malorossijskije_pesni._Moskva,1827.pdf – Загол. з екрану. – Мова рос.

36. Ми підемо у мандрівку століть з твого духа печаттю... – Степан Смаль-Стоцький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parafia.org.ua/biblioteka/kultura/shenderovskij-nehaj-nehasne-persha/my-pidemo-u-mandrivku-stolit-z-tvoho-duha-pechattyu-stepan-smal-stotskij/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

37. *Назаренко В.Ю.* Харьковское историко-филологическое общество. Вопросы литературоведения / Вадим Юрьевич Назаренко. – Харьков, 1999. – 288 с.

38. Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (ХХ століття): навч.-метод. посібн. / за ред. О.В. Сухомлинської, В.С. Курила; авт. кол. О.В. Сухомлинська, В.С. Курило, Н.П. Дічек, Л.Д. Березівська, Н.С. Побірченко, Н.Б. Антонець, Л.С. Бондар, Т.В. Філімонова, М.Я. Антонець, Т.І. Куліш, О.М. Шевчук. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 444 с.

39. *Огоновський О.* Історія літератури руської [української] [Текст] / О. Огоновський. – Мюнхен, [19--?]. Ч. 4 : Вік ХІХ. Поезія. Драма. – Фотопередр. з вид. Львів 1897 р. О. Горбача. – 1992. – 961 с.

40. *Панішевич О.І.* Розвиток українського шкільництва на Буковині (ХVІІІ – початок ХХ ст.): монографія / О.І. Панішевич. – Чернівці: Рута,

41. *Підгорна Л.М.* Фольклористичні концепції Миколи Костомарова: Тексти лекцій / Л.М. Підгорна. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 72 с.

42. *Попова Т.Н.* Историография в лицах, проблемах, дисциплинах. Из истории Новороссийского университета / Т.Н. Попова. – Одесса: Астропринт, 2007. – 536 с.

43. *Потебня А.А.* Теоретическая поэтика: учебн. пособ. для студ. филол. фак. высш. учебн. заведений / Сост., вступ. ст и коммент. А.Б. Муратова. – 2-е изд., испр. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Издательский университет «Академия», 2003. – 384 с.

44. *Пыпин А.* История русской этнографии / А. Пыпин. – Т. 3: Этнография малорусская. – СПб., 1891. – 428 с.

45. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.

46. *Смаль-Стоцький С.* Т. Шевченко. Інтерпретації / Степан Смаль-Стоцький. – Черкаси: БРАМА. Видавець Вовчок О.Ю. – 2003. – 376 с.

47. *Сокіл Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: історико-теоретичний дискурс: [монографія] / Ганна Сокіл. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 588 с.

48. *Срезневський Ізмаїл Іванович* (до 200-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / уклад. О.С. Журавльова, Н.Г. Мацнева, Е.Д. Дроснева, В. Петрович, Б. Ріфл, Д. Шкергет; вступ. ст. С.Ю. Страшнюка, Є.Х. Широкоград; наук. ред. С.Ю. Страшнюк; бібліогр. ред. С.Б. Глибицька, Ю.Ю. Полякова. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 185 с.: іл.

49. *Сумцов М.Ф.* Дослідження етнографії та історії культури Слобідської України. Вибр. праці / Упор., підгот. тексту, передм., післямова та прим. М.М. Красикова / М.Ф. Сумцов. – Харків: Вид-во «АТОС», 2008. – 558 с.; 30 с. іл. (Серія «Студії з фольклору та етнографії Слобожанщини». Вип. 3); с. 351-352.

50. Три вступительніи преподаванія о русской словесности. Сочиненіе Якова Головацкаго, публ. Профессора Руского языка и Словесности Руской при ц.к. Львовском Университете. – Во Львовѣ, 1849. – 30 с.

51. Українська фольклористика. Словник-довідник / Укл. і заг. ред. Михайла Чернопиского. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.

52. Українські народні пісні в записах Олександра Потебні / Упор., вст. ст. і прим. М.К. Дмитренка. – К.: Муз. Україна, 1988. – 312 с.

53. Федас В.В. Науково-теоретичні засади фольклористичної діяльності Михайла Максимовича / В.В. Федас: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.00.07 – фольклористика; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 20 с.

54. Франко І. Зібрання творів у 50-и тт. – Т. 43: Фольклористичні та літературно-критичні праці / Іван Франко. – К.: Наук. думка, 1986. – 480 с.

55. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Імена славетних сучасників. – К., 2005. – 287 с.

56. Черняк С.Г. Освітня діяльність Київського університету Святого Володимира (1833 – 1863): монографія / Сергій Черняк. – К.: Академперіодика, 2011. – 251 с.

57. Чуткий А.І. М.П. Дашкевич: особистість, наукова і педагогічна спадщина вченого / Андрій Іванович Чуткий; автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2003. – 17 с.

58. Шульгин В. История Университета Святого Владимира (соч. Виталия Шульгина; сост. В. Короткий). – Репр. изд. – К.: Лыбидь, 2010. – 280 с.: илл., портр.

РОЗДІЛ II

ДОСВІД ВИКЛАДАЧІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ 1910 – 1940-Х РР. У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ФОЛЬКЛОРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Майбутні філологи повинні цілісно проаналізувати досягнення викладачів класичних університетів України, фольклористів-науковців, які протягом 1910 – 1940-х рр. сприяли професіоналізації та інституалізації фольклористичної галузі. Студенти мають засвоїти, що в означений період в українській освіті і науці кристалізувались фундаментальні засади вивчення, дослідження, інтерпретації фольклорних текстів, що підтверджує активне вживання у науковій та освітній практиці теоретично обґрунтованих категорій (фольклор / етнографія, фольклористика, фольклор / усна народна творчість / народна словесність тощо), вийшли друком перші узагальнюючі праці бібліографічного типу з фольклору та етнографії, відкрилися перші професійні інституції, у діяльності яких спостерігалась тенденція до централізації фольклористичної наукової думки, збиральницької роботи, видання фундаментальних наукових праць, перших навчальних посібників з фольклористики, поява періодичних видань, які були зорієнтовані на представлення зарубіжного досвіду аналізу фольклору та популяризацію здобутків вітчизняної фольклористики, етнології, етнографії, впровадження в університетську практику перших фольклористичних та етнографічних курсів і спецкурсів. Ці досягнення були спродуковані знаковими в історії фольклористики особистостями, передусім педагогами, викладачами університетів, яких характеризувала дієва національно свідома та толерантна щодо інших етносів позиція, аксіологічна спрямованість фольклористичної (наукової і педагогічної) діяльності, застосування міждисциплінарного підходу до дослідження фольклору (у контексті антропології, музикознавства, психології, літературознавства тощо). В умовах класичних університетів сформувалась еліта професійних педагогів-фольклористів, етнографів, чий науковий доробок, професійний досвід, педагогічна майстерність на засадах традицій вивчення народної словесності у ХІХ ст. зумовили подальший розвиток української фольклористики як унікальної науково-освітньої галузі.

Аналізуючи досягнення у вивченні фольклору в умовах університетської освіти доктора російської словесності, професора, академіка, текстолога, театрознавця, академіка РАН, академіка ВУАН, члена Російського географічного **Перетца Володимира Миколайовича** (1870 – 1935), майбутні фахівці мають сконцентруватись на його значенні у становленні професійної філологічної еліти в Україні. Наукова діяльність В. Перетца від початку професійної дослідницької діяльності була пов'язана з фольклором, зокрема, особливу увагу він приділяв таким проблемам: дослідження східних і західних мотивів у російських казках, аналіз зв'язку російських приказок з польськими, текстологічний розбір апокрифів, легенд, аналіз народних вірувань, оцінка впливу малоросійської народної поезії на великоросійську, дослідження історії російської пісні тощо. В. Перетц заснував філологічний семінар, в рамках якого формувалась плеяда професійних філологів, фольклористів, етнографів (А. Лобода, М. Гудзій, Л. Білецький, В. Маслов, С. Маслов, І. Огієнко, М. Зеров, О. Лазаревський, Л. Білецький, Д. Ревуцький та ін.). Методологічні орієнтири семінару ґрунтувались на філологічному методі аналізу літературних пам'яток, їх історичної основи, рукописної генези, зіставлення з зарубіжними текстами. Фольклорні джерела, народнопісенна традиція, «відфольклорна» основа давніх пам'яток були предметом ґрунтовного наукового аналізу крізь призму філологічного методу інтерпретації явищ культури, обґрунтованого В. Перетцем. Учений-педагог стимулював науково-дослідницькі пошуки студентів у галузі літературознавства, історіографії, етнографії, фольклористичних студій. Як організатор української національної науки, він опублікував проект відкриття в університетах «української кафедри» (1906). У 1908 р. професор очолив філологічну секцію «Українського наукового товариства» (1908). Під його керівництвом діяло засноване ним у 1921 – 1923 рр. Ленінградське Товариство дослідників української історії, письменства та мови.

Наукові інтереси професора зосереджувались на давній повісті та поезії, народному театрі, а також на методології історії літератури. Він був одним із засновників т.зв. «російського формалізму», а в галузі фахової історико-літературної методики дослідження розробником «філологічного методу». Про це свідчить зміст його основних праць: «Историко-литературные исследования и материалы» (Т. 1-3, 1900 – 1902), «Памятники русской драмы эпохи Петра Великого» (1903), «К истории польского и русского народного

театра XVIII – XIX (1912), «Из лекций по истории древнерусской литературы» (Ч. 1, 1912), «Декабрист Григорий Абрамович Перетц» (1926), «Слово о полку Игоревім. Пам'ятка феодальної України-Руси XII віку» (1926), «Из лекций по методологии истории русской литературы. История изучений. Методы. Источники» (1914) та ін.

З'ясовуючи внесок професора Київського університету **Довнар-Запольського Митрофана Вікторовича** (1867 – 1934 рр.) у розвиток фольклористики у класичних університетах початку ХХ ст., студенти повинні знати, що в історію слов'янської науки й освіти він увійшов як основоположник білоруської історіографії, засновник вищих жіночих вечірніх курсів у Києві (1905), вищих комерційних курсів (1906), ініціатор створення Київського археологічного інституту, Таврійської філії Університету Святого Володимира у Криму (пізніше Боспорського університету в Керчі), Спілки істориків, археологів і архівістів у Києві, один із засновників Білоруського державного університету у 1920-х рр. Протягом 1801 – 1919 рр. М. Довнар-Запольський працював у Київському університеті на посаді завідувача кафедри російської словесності. Майбутні філологи повинні акцентувати увагу на тому, що наукові зацікавлення М. Довнар-Запольського акумулювались навколо проблем етнографії, соціально-економічної та політичної історії Білорусії, Росії, Польщі, України (більше 200 праць). Учений підтримував традицію комплексного дослідження і вивчення усної народної творчості слов'янських народів, був засновником і керівником історико-етнографічного гуртка на історико-філологічному факультеті Університету Святого Володимира, в межах якого підвищували професійний рівень більше 100 майбутніх філологів та істориків. Під керівництвом М. Довнар-Запольського студенти готували наукові реферати з проблем джерелознавства, економіки, соціології, етнографії, народної словесності, брали участь в організації музею старовини при університеті. Історико-етнографічний гурток став організаційною структурою історико-економічної школи професора. М. Довнар-Запольський сприяв активізації наукових контактів з Московським університетом: завдяки його зусиллям студенти часто працювали у московських архівах, мали можливість консультуватись у російських професорів. Фольклор входив у комплекс досліджуваних студентами проблем як функціональне явище української, білоруської, російської, загалом слов'янської культури. Майбутні фахівці під керівництвом М. Довнар-Запольського досліджували фольклор у контексті економічних, історичних,

культурологічних процесів. Цей підхід актуалізувався у науково-фольклористичному середовищі майже через століття – на межі ХХ – ХХІ ст. Ідеї М. Довнар-Запольського втілились у його науковому доробку: «Белорусская свадьба и свадебные песни: этнографический очерк» (1888), «Чародейство в Северо-Западном крае в XVII – XVIII вв.» (1891), «Заметки о белорусских говорах» (1893), «Белорусская свадьба в культурно-религиозных пережитках» (1893), «Солнышко и месяц в белорусской свадебной поэзии» (1894), «Белорусское Полесье: Сборник этнографических материалов» (1895), «Украинские староства в первой половине XVI в.» (1908) та ін.

Вивчаючи фольклористичну спадщину доктора філологічних наук, академіка Всеукраїнської академії наук, голови Етнографічної комісії ВУАН, академіка ВУАН, секретаря Історичного товариства Нестора Літописця, завідувача і професора кафедри російської літератури Київського університету, одного з ініціаторів відкриття Вищих жіночих курсів професора, ректора Київського інституту народної освіти, одного із засновників «Етнографічного вісника» **Лободи Андрія Митрофановича** (1871 – 1931), майбутні філологи мають усвідомити, що з ним пов'язані основні процеси інституалізації та професіоналізації у фольклористичній галузі. Він був одним із організаторів фольклористично-етнографічних осередків при Всеукраїнській академії наук: завідувач Кафедри української словесності, Етнографічної комісії, Комісії краєзнавства та ін. Професор ініціював заснування на історико-філологічному факультеті Університету Святого Володимира слов'яно-російського відділення, зокрема, спеціалізації «народна словесність»: очолив комісію з питань розробки навчальних планів і програм підготовки майбутніх фахівців. Навчальним планом спеціальності «народна словесність» передбачалось вивчення спектру фольклористичних та етнографічних курсів і спецкурсів: «Основні проблеми фольклору», «Історія поетики», «Історія російської літератури», «Історія української літератури», «Історія слов'янських літератур», «Історія західноєвропейської літератури», «Матеріальна культура», «Соціальний устрій», «Мова», «Вірування», «Художня творчість», «Народна поезія античної старовини», «Народна поезія західних і південних слов'ян», «Народна поезія російська і українська», «Народна поезія романських племен», «Народна поезія німецьких племен», «Народна поезія Стародавнього Сходу» тощо. А. Лобода обстоював ідею комплексного дослідження фольклору слов'янських

народів на основі інтерферентних зв'язків, зіставлення з літературними творами (проблема фольклоризму літератури). Наукову школу А. Лободи сформували його колишні студенти: В. Петров, С. Козуб, А. Лебідь, І. Лютий, Б. Навроцький, М. Новицький, В. Білий, В. Клименко та ін.). А. Лобода був реформатором у напрямі професіоналізації у фольклористичній галузі, реалізовував інноваційні кроки на початку ХХ ст. щодо системної підготовки фахівців з фольклористики. Досягнення А. Лободи у вивченні народної словесності у вимірах контекстного, полікультурного підходів підтверджують його праці: «Банович Страхи́ня» (1894), «Білоруська народна поезія і російський билинний епос» (1895), «Російський богатырський епос» (1896); «Російські билини про сватання» (1902), «З пісень на Україні про світову війну 1914 – 1918 рр.» (1927), «Від частушки до пісні «довгої» (1928), «П.О. Куліш – етнограф» (1919), «Сучасний стан і чергові завдання української етнографії», «Краєзнавство на Україні» (обидві – 1925); «Доля етнографії на Україні в 1917 –1925 рр.» (1926), «Заклик В. Гнатюка записувати етнографічні матеріали» (1927), «Русские былины о сватовстве», «Русский богатырский эпос в отношении историко-литературном», «Лекції з народної словесності» (1910) та ін.

Оцінюючи результати науково- і педагогічно-фольклористичної діяльності **Колесси Філарета Михайловича** (1871 – 1947), доктора слов'янської філології, композитора, дійсного члена Наукового товариства імені Тараса Шевченка, академіка Всеукраїнської академії наук, засновника і першого завідувача кафедри фольклору та етнографії у Львівському університеті, завідувача львівського відділу фольклору та етнографії Інституту фольклору АН УРСР, директора музею етнографії у Львові, майбутні філологи повинні особливу увагу приділити аналізу його основних праць: «Огляд українсько-руської народної поезії» (1905), «Українська усна словесність» (1938), «Про вагу наукових дослідів над усною словесністю» (1922), «Народний пісенник Порембовича», «Мотив відквітаючої зірки», «Казка про Кракуса», «Байка про обдерту козу», «Польські народні вистави», монографія «Поховальні звичаї польського народу» тощо.

Студенти повинні знати, що Ф. Колесса увійшов в історію фольклористики як автор перших навчально-методичних видань, в основу яких покладено культурологічний, ритміко-стилістичний, лінгвофольклористичний методи до аналізу народної словесності, – це «Огляд українсько-руської народної поезії» (1905) та «Українська

усна словесність» (1938). До сьогодні ці видання вважаються найкращими у фольклористичному освітянському середовищі.

В «Українській усній словесності» комплексно обґрунтовано методологічні засади фольклору та фольклористики, висвітлено найвагоміші результати з історії фольклористики, вміщений матеріал хрестоматійного типу. У статті «Про вагу наукових дослідів над усною словесністю» (1922) Ф. Колесса один із перших обґрунтував теоретичні засади української фольклористики (яку він номінував як «фольклор») як самостійної науки, визначає її наукові обрії, відмежовуючи від етнографії. Учений-педагог охарактеризував сутність базового поняття «фольклор», теоретично розмежував дефініції наук «фольклористика» та «етнографія», окреслив інтерферентні зв'язки фольклористики з іншими науками, визначив функціональний інструментарій науки про фольклор (домінування порівняльних методів дослідження), а також сприяв інтердисциплінарному розмежуванню напрямів фольклористики (етномузикології, теоретичної фольклористики, текстології тощо).

Обґрунтовуючи значення фольклористичної спадщини доктора філології, завідувача кафедри етнології зі спеціальним оглядом етнографії польських земель та Етнологічного інституту у Львівському університеті, професора кафедри фольклору та етнографії **Фішера Адама-Роберта Альфредовича** (1889 – 1943), майбутні філологи мають знати, що він обстоював ідею цілісного вивчення фольклору у зв'язку з суміжними науками: народознавством, історією культури, історією літератури, мистецтвом, мовознавством, психологією, краєзнавством, етнографією, соціологією та ін. У працях («Польський народ. Підручник етнографії Польщі», «Русини. Нарис етнографії Русі», «Нарис етнографії Південно-Східної Польщі» та ін.) він проаналізував етнографічну специфіку українського етносу, його окремих етнічних груп у контексті ідеологічних засад тогочасної Польщі. У змісті його джерелознавчих, фольклорно-етнографічних праць прослідковується полікультурний підхід до дослідження, аналізу фольклору слов'янських народів та його реалізація у процесі викладання фольклористичних та етнографічних дисциплін («Культура польського народу», «Культури східних народів», «Казки польського народу», «Слов'янська демонологія», «Календарні звичаї польського народу», «Польська пісня народна», «Огляд етнологічний», «Етнографія західних і південних слов'ян», «Етнографія Болгарії», «Етнографія Помор'я», «Рослини в звичаях і

віруваннях люду польського», «Етнографія слов'янських народів», курси з етнографії та фольклору народів Європи, переважно поляків, французів і німців. Одним із досягнень А. Фішера є налагодження наукових контактів із етнологами, народознавцями Австрії, Італії, Німеччини, Румунії, Франції тощо.

Аналізуючи досягнення у розвитку фольклористики в умовах класичних університетів України доктора філологічних наук, академіка АН СРСР, багаторічного директора Інституту літератури імені Т. Шевченка (1939 – 1961), завідувача кафедри російської літератури у Київському університеті **Білецького Олександра Івановича** (1884 – 1961), студенти повинні цілісно проаналізувати його праці: «Шляхи розвитку дожовтневого українського літературознавства» (1959), хрестоматія «Західноєвропейська література» для учнів 8-10 класів, «Хрестоматії стародавньої української літератури доби феодалізму (для філологічних факультетів університетів та факультетів мови і літератури педагогічних інститутів) (1949, 1952), «Українська література: підр. для 8 класу середньої школи / за заг. ред. акад. АН УРСР О.І. Білецького» (1958) та ін. Майбутні фахівці мають охарактеризувати його здобутки щодо застосування історико-ретроспективного підходу до аналізу поступу української літератури. Вчений пропонував вивчати народну пісенність, тематично-ідейну проблематику, жанрово-стилістичну специфіку літературних творів, починаючи від літописів, «Слова о полку Ігоревім» періоду Київської Русі, шукаючи паралельні образи, сюжети у фольклорних текстах. Таким чином, О. Білецький сприяв формуванню науково-методологічного інструментарію майбутніх філологів у професійному дослідженні проблеми фольклоризму літератури в історичній ретроспективі.

Його праця «Шляхи розвитку дожовтневого українського літературознавства» (1959) – це «перша спроба дати наукову історіографію українського літературознавства (і фольклористики. – М.В.), не виходячи за межі радянської ідеологічної доктрини. О. Білецький зумів показати, що українська наука про літературу ХІХ – ХХ ст. засвоювала і творчо переробляла досвід європейських літературознавчих шкіл» (М. Гнатюк).

Наукові зацікавлення вченого стосувались історії фольклористики, внеску особистостей у розвиток галузі (М. Максимовича, І. Срезневського, М. Драгоманова, П. Чубинського, О. Потебні, П. Житецького, В. Перетца та ін.),

дослідження впливу на культурний, науковий поступ України періодичних видань («Основа»), громадських організацій («Громада», Наукове товариство імені Тараса Шевченка) тощо.

Необхідно акцентувати увагу на його просвітницькій діяльності: у Харкові брав участь в організації театральної справи, викладав у Харківському театральному інституті, в театральних студіях, був одним із організаторів першого українського дитячого театру.

Вивчаючи здобутки у розвитку фольклористики в умовах університетської освіти доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри російської мови і словесності Харківського університету (1916 – 1925), члена-кореспондента Російської академії наук, члена-кореспондента АН СРСР **Зеленіна Дмитра Костянтиновича** (1878 – 1954), майбутні філологи мають акцентувати увагу на аналізі його праць («Новые веяния в народной поэзии» (1901), «Песни деревенской молодежи» (1903), «Великорусские говоры...» (1913), «Великорусские сказки Пермской губернии» (1914), «Великорусские сказки Вятской губернии» (1915), «Библиографический указатель русской этнографической литературы о внешнем быте народов России 1700 – 1910 гг.», «Жилище, одежда, музыка, искусство, хозяйственный быт» (1913), «Восточнославянская этнография» (1927) та ін.).

Найґрунтовнішою за інформаційним обсягом та фундаментальністю порівняльно-історичного аналізу є праця «Восточнославянская этнография» (1927), у якій здійснюється узагальнення історії дослідження у сфері української, російської та білоруської етнографії, фольклористики: особливостей організації земельного господарства, харчування, видів ремесла, житлового облаштування, суспільного устрою, родинних свят, календарних народних вірувань, жанрової специфіки фольклору тощо. Зміст цієї праці засвідчує застосування порівняльно-зіставного методу до аналізу етнографії різних слов'янських народів, де фольклор розглядався у комплексному вимірі – у зв'язку з сакральними і профанними явищами культури різних етносів. Відповідно, майбутні педагоги (філологи та історики) залучались до вивчення фольклору у контексті функціонального підходу, згідно з яким народна пісенність, календарно- та родинно-обрядові пісні, інші фольклорні жанри виконують функцію чинника культурної ідентифікації слов'янських народів, слугують джерелом для розуміння ментальності різних етносів.

Значним є внесок О. Білецького у зародження та організацію фольклористичної та етнографічної практик у Харківському університеті. Разом з М. Сумцовим склав програму підготовки кадрів – фахівців-етнографів. Згідно з нею студенти займались активною збиральницькою фольклористично-етнографічною діяльністю: студенти зібрали і описали кілька тисяч частівок і народних пісень. За роки викладацької роботи у Харківському університеті став співавтором ряду етнографічних програм, питальників, зокрема, «Программы этнографического обследования Слободской Украины».

Отже, протягом 1910 – 1940-х рр. сформувалась плеяда педагогів-фольклористів, етнографів-професіоналів, аксіологічно спрямована наукова і педагогічна діяльність яких зумовила утвердження професійних засад фольклористики в умовах класичних університетів України. Викладачі здійснили ряд реформаторських кроків, які визначили перспективи фольклористичного процесу – наукового й освітнього: брали участь в організації українознавчих курсів для вчителів, зніщували впровадження спеціалізації з народної словесності, відкрили першу кафедру фольклору та етнографії, підготували спектр теоретико-методологічних праць, у яких подавався науково обґрунтований аналіз сутності понять «фольклор», «фольклористика», «етнографія», а також видали друком перші підручники, хрестоматії з вивчення фольклору, сприяли організації фольклорно-етнографічної практики тощо. Ці досягнення визначили тенденції професіоналізації та інституалізації у фольклористичній галузі.

Творчо-пошукові завдання

1. Ознайомтесь зі статтею М. Грушевського «Справа українських катедр і наші наукові потреби» (*Alma Mater: Ун-т Св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920 рр.: Матеріали, документи, спогади: у 3-х кн. / Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К.: Прайм, 2000. – Кн. 1. – С. 498-518*). Охарактеризуйте особливості філологічної та історичної підготовки майбутніх фахівців на початку ХХ ст., визначте провідну ідею педагога-науковця у вивченні фольклору та етнографії на історико-філологічних факультетах університетів.

2. Простудіювавши працю В. Перетца (*Перетц В.Н. Исследования и материалы по истории старинной литературы XVI – XVIII веков / Предисл., прилож. В.П. Адриановой-Перетц. – М.-*

Ленинград: Изд. Академии Наук СССР, 1962. – 256 с.), окресліть проблематику наукових пошуків викладача.

3. Прочитайте статтю професора Київського університету А. Лободи «Сучасний стан та чергові завдання української етнографії» (Етнографічний вісник. – 1925. – Кн. 1. – С. 1-13), скориставшись електронною бібліотекою української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка (http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_01_Kyjiv,1925.pdf).

Охарактеризуйте стан української фольклористики та етнографії у перші десятиліття ХХ ст.

4. Здійсніть студіювання праці Ф. Колесси «Огляд українсько-руської народної поезії (1905), вміщеної у «Віснику Львівського університету. Серія філологічна» (2009, Вип. 47, С. 165-272) або розташовану на сайті: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Kolessa_F._Ohliad_narodnoji_poeziji._Lviv,2009.pdf.

Визначте, в чому полягає новаторство вченого-педагога у вивченні і дослідженні українського фольклору.

5. На основі праці, упорядкованої І. Коваль-Фучило (*Колесса Ф.М. Обнова української етнографії й фольклористики на Західних областях УРСР. Листування Ф. Колесси й М. Азадовського / Упоряд., підготовка тексту, передмова, коментарі, додатки, покажчик Ірини Коваль-Фучило. – К.: Логос, 2011. – 239 с.*) охарактеризуйте напрями діяльності львівського відділу Інституту фольклору АН УРСР.

6. Охарактеризуйте проблематику статті Ф. Колесси «Про вагу наукових дослідів над усною словесністю за виданням: *Колесса Ф. Фольклористичні праці / Підгот. до друку В.А. Юзвенко. – К.: Наук. думка, 1970. – 415 с.* Окресліть здобутки вченого-педагога в обґрунтуванні теоретичних засад фольклористики.

7. За статтею Р. Тарнавського «Пам'яті Адама Фішера. Життєпис професора етнології Львівського університету» (*Народна творчість та етнологія. – 2013. – №5. – С. 40-53*) охарактеризуйте досягнення викладача у розвитку слов'янської та європейської фольклористики.

8. Ознайомтесь з працею Д. Зеленіна «Востоочнославянская этнография» (1927), визначте проблематику наукових зацікавлень вченого-педагога.

9. Прочитайте передмову М. Гузія до видання творів О. Білецького «Від давнини до сучасності (збірник праць з питань української літератури. – Т. 1. – К.: Вид-во художньої літератури, 1960. – 504 с.). Проаналізуйте досягнення викладача у становленні фольклористичної та літературознавчої підготовки майбутніх філологів.

10. На основі аналізу праці А. Сторожук «Климент Квітка: людина, педагог, вчений» (К.: «Фенікс», 1998. – 100 с.) охарактеризуйте значення фольклористичної (наукової і педагогічної) діяльності вченого-педагога у розвитку етномузикознавчого напрямку в українській фольклористиці.

Питання для самостійного опрацювання

1. Досягнення професора Київського університету В. Малініна у впровадженні українського і російського фольклору у зміст підготовки майбутніх фахівців.

2. Внесок О. Колесси в утвердження українознавчих засад вітчизняної освіти.

3. Здобутки викладача Львівського університету М. Скорика у напрямі фольклористичних та етнографічних досліджень.

4. Результати фольклористичної діяльності професора Львівського університету І. Свенціцького та їх значення для розвитку слов'янської фольклористики.

5. Погляди М. Драгоманова на перспективи розвитку фольклористики в Україні.

6. Вплив фольклористичної спадщини І. Франка на розвиток напрямів фольклористики (текстології, джерелознавства, теорії фольклору й фольклористики та ін.).

7. Внесок В. Гнатюка у розвиток слов'янської й української фольклористики.

Теми рефератів

1. Ф. Сушицький як реформатор у розбудові національної вищої освіти на українознавчих засадах.

2. Науково-педагогічна діяльність професора Київського університету А. Лободи: проблематика університетських викладів, наукові студії, викладання курсів літературознавчо-фольклористичного спрямування.

3. Внесок Ф. Колесси у становлення української етномузикології.

4. Проблема фольклоризму літератури у науковій рефлексії професора Львівського університету М. Возняка.
5. Заснування Інституту фольклору АН УРСР (1936): постаті, напрями діяльності.
6. Обґрунтування теоретико-методологічних засад українського етномузикознавства у працях К. Квітки.
7. Фольклористична діяльність О. Роздольського та її вплив на освітню практику вивчення народної словесності.

Рекомендована література до розділу

1. *Азадовский М.К.* История русской фольклористики / М.К. Азадовский / Под общ. ред. Э.В. Померанцевой. – М.: Госуд. учебно-педаг. издательство Министерства просвещения РСФСР, 1958. – 480 с.
2. *Андрієвський О.* Бібліографія літератури з українського фольклору. – Т. 1 / ВУАН. Етнографічно-фольклорна комісія. Матеріали до історії української етнографії / за ред. А. Лободи. – К., 1930. – 823 с.
3. *Березовський І.П.* Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика / І.П. Березовський. – К.: Наук. думка, 1968. – 344 с.
4. Бібліографія українського народознавства у 3-х тт. – Т. 1. Фольклористика. Кн. II. / Зібрав і впорядкував М. Мороз / Ін-т народознавства НАН України, каф-ра укр. культури та етнології ім. Гуцуляків Ун-ту Альберти в Едмонтоні. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1999. – 1097 с.
5. *Білецький О.І.* Від давнини до сучасності: зб. пр. з питань української літератури / передм. М. Гузія. – Т. 1. – К.: Вид-во художньої літератури, 1960. – 504 с.
6. *Булаховський Л.* «Як добре, що в нас є такі люди!...» / Л. Булаховський // Про Олександра Білецького. Спогади, статті. – К.: Рад. письменник, 1984. – С. 24-46.
7. *Гарасим Я.І.* Нариси до історії української фольклористики: навч. посібн. / Я.І. Гарасим. – К.: Знання, 2009. – 304 с.
8. *Глушко М.* Початки вживання терміна «фольклор» в українській науці та його значення / Михайло Глушко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2010. – Вип. 43. – С. 117-131 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/43_2010/43_2010_Hluszko.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

9. *Гнатюк В.* Українська народня словесність (В справі записів українського етнографічного матеріалу) / Володимир Гнатюк. – Відень: Союз визволення України, 1916. – 46 с.

10. *Гнатюк М.* Літературознавчі концепції в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ сторіч / Михайло Гнатюк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 207 с.

11. *Гринченко Б.* Литература украинского фольклора. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя / Б. Гринченко. – Чернигов, 1901. – 317 с.

12. *Грица С.* Українська фольклористика ХІХ – початку ХХ століття і музичний фольклор. Нарис / С. Грица. – Київ – Тернопіль: Астон, 2007. – 152 с.

13. *Грица С.Й.* Ф.М. Колесса / С.Й. Грица. – К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної л-ри УРСР, 1962. – 112 с.

14. *Грушевський М.С.* Історія української літератури: В 6-и тт. 9 кн. – Т. 1. / Упоряд. В.В. Яременко; Авт. передм. П.П. Кононенко; Прим. Л.Ф. Дунаєвської. – К.: Либідь, 1993. – 392 с. («Літературні пам'ятки України»).

15. *Грушевський М.* Справа українських катедр і наші наукові потреби / М. Грушевський // *Alma Mater: Ун-т Св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920 рр.: Матеріали, документи, спогади: у 3-х кн.* / [Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – К.: Прайм, 2000. – Кн. 1. – С. 498-518.

16. *Дмитренко М.К.* Українська фольклористика другої половини ХІХ століття: школи, постаті, проблеми: [монографія] / М.К. Дмитренко. – К.: Вид-во «Сталь», 2004. – 384 с.

17. *Драгоманов М.* Вибрані праці: у 3-х тт., у 4-х кн. / редкол.: В.П. Андрущенко та ін. – К.: Знання України, 2006. – Т. 2: Фольклористика. Літературознавство. – 2007. – 439 с.

18. Електронна навчальна бібліотека української фольклористики при кафедрі української фольклористики імені Філарета Колесси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.

19. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

20. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет существования (1805 – 1905) / Под ред. М.Г. Халанского и Д.И. Багалея; Вступ. ст. Т.Г. Павловой. – Х.: Изд-во САГА, 2007. – 45, 168, 390, XII с., 15 с. портр., 46 с.

21. *Іваницький А.І.* Українська музична фольклористика (методологія і методика): навч. посібн. / А.І. Іваницький. – К.: Заповіт, 1997. – 392 с.

22. *Іваннікова Л.* Фольклористика Півдня у наукових студіях 20-х років ХХ століття / Людмила Іваннікова // Народна творчість та етнологія. – 2012. №3. – С. 7-15.

23. *Івашків В., Марків Р.* Біля витоків української фольклористики у Львівському університеті / Василь Івашків, Руслан Марків // Міфологія і фольклор. – 2010. – №3-4(7). – С. 18-26.

24. *Карпусь Д.* Завершальний етап наукової школи М.В. Довнар-Запольського (1915 – 1919 рр.) / Дмитро Карпусь // Університет. – 2011. – №2. – С. 43-55.

25. Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/faculty/Philol/www/folk.php>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

26. *Квітка К.В.* Українські народні мелодії. Ч. 2: Коментар / Упор. та ред. А. Іваницького. – К.: ПоліграфКонсалтинг, 2005. – 383 с., з нотами+фото.

27. *Кияновська Л.* Мирослав Скорик: творчий портрет композитора в дзеркалі епохи: [монографія] / Л. Кияновська. – Львів: «Сполом», 1998. – 216 с., іл. 14.

28. *Козар Л.П.* Борис Грінченко як фольклорист: автореф. ... канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України / Лідія Петрівна Козар. – К., 1997. – 24 с.

29. *Козлов М.В.* Етнографічно-фольклористична діяльність Філатера Колесси: історіографія: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 – етнологія; Київський національний університет імені Тараса Шевченка / Микола Вікторович Козлов. – К., 2011. – 20 с.

30. *Колесса Ф.* Огляд українсько-руської народної поезії / Ф. Колесса // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 47. – 2009. – С. 165-272.

31. Колесса Ф. Про вагу наукових дослідів над усною словесністю // Колесса Ф. Фольклористичні праці / Підгот. до друку В.А. Юзвенко. – К.: Наук. думка, 1970. – С. 17-33.

32. Колесса Ф. Українська усна словесність / Вступ М. Мушинки. – Едмонтон: Канадський Інститут Українських Студій, Альбертський Університет, 1983. – 645 с.

33. Колесса Ф.М. Обнова української етнографії й фольклористики на Західних областях УРСР. Листування Ф. Колесси й М. Азадовського / Упоряд., підг. тексту, передмова, коментарі, додатки, покажчик Ірини Коваль-Фучило. – К.: Логос, 2011. – 239 с.

34. Лобода А. Сучасний стан і чергові завдання української етнографії / А. Лобода // Етнографічний вісник. – 1925. – Кн. 1 / за заг. ред. акад. А. Лободи та В. Петрова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_01_Kyjiv,1925.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

35. Мала енциклопедія українського народознавства / за ред. проф. С. Павлюка. – Львів, 2007. – 847 с.

36. Мишанич С. Фольклористичні та літературознавчі праці / С. Мишанич – Т. 1. – Донецьк: Донецький національний університет, 2003. – 558 с.

37. Міщук С. Археографічно-бібліографічна школа В.М. Перетца (1907 – 1914) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/idvu/2008_18/5.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

38. Назаренко В.Ю. Харьковское историко-филологическое общество. Вопросы литературоведения / Вадим Юрьевич Назаренко. – Харьков, 1999. – 288 с.

39. Перетц В.Н. Исследования и материалы по истории старинной литературы XVI – XVIII веков / Предисл., прилож. В.П. Адриановой-Перетц. – М.-Ленинград: Изд. Академии Наук СССР, 1962. – 256 с.

40. Попович М.В. Нарис історії культури України / Мирослав Попович. – 2-е вид., випр. – К.: «АртЕк», 2001. – 728 с.: іл.

41. Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ – ХХ століття (з нагоди 130-річчя від дня народження академіка Філарета Колесси та 100-річчя від дня народження академіка Миколи Колесси): зб. наук. пр. та матеріалів. –

Львів, 2005. – 475 с. (Серія «Українська філологія: школи, постаті, проблеми). – Вип. 5.

42. *Руда Т.П.* Іван Франко – дослідник слов'янського фольклору / Т.П. Руда. – К.: Наук. думка, 1974. – 156 с.

43. *Свенціцький Іларіон Семенович* / Укладач Л. Панів; наук. ред. В. Моторний; відп. за вип.: Г. Домбровська, М. Павлунь. – Львів: ЛДУ, 1996. – 62 с.

44. *Сокіл Г.* Осип Роздольський. Життя і діяльність / Ганна Петрівна Сокіл. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 165 с.

45. *Сокіл Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: історико-теоретичний дискурс: [монографія] / Ганна Сокіл. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 588 с.

46. *Сторожук А.І.* Климент Квітка: людина, педагог, вчений: [монографія] / А.І. Сторожук. – К.: Фенікс, 1998. – 100 с.

47. *Сушицький Ф.* Про вищі українські школи у Києві / Ф. Сушицький // Вільна українська школа. – 1917. – №1 (вересень). – С. 191-192.

48. *Тарнавський Р.* Пам'яті Адама Фішера. Життєпис професора етнології Львівського університету / Роман Тарнавський // Народна творчість та етнологія. – 2013. – №5. – С. 40-53.

49. Українська фольклористика. Словник-довідник / Укл., заг. ред. Михайла Чернопиского. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.

50. *Фрадкин В.З.* Научная деятельность Д.К. Зеленина в Харькове (1916 – 1925 гг.) / В.З. Фрадкин // Проблемы словянской этнографии (к 100-летию со дня рождения чл.-кор АН СССР Д.К. Зеленина). – Ленинград: Наука, 1979. – С. 103-111.

51. *Франко І.* Зібрання творів у 50-и тт. – Т. 43: Фольклористичні та літературно-критичні праці / Іван Франко. – К.: Наук. думка, 1986. – 480 с.

52. *Яценко М.Т.* Володимир Гнатюк. Життя і фольклористична діяльність / М.Т. Яценко. – К.: Наук. думка, 1964. – 287 с.

Р О З Д І Л І І І

РАДЯНСЬКА ФОЛЬКЛОРИСТИКА У ВИМІРАХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ (1950 – 1980-Х РР.)

Аналізуючи позитивні зрушення у науково-педагогічному дискурсі радянської фольклористики протягом 1950 – 1980-х рр., у майбутніх філологів має сформуватись розуміння того, що вони відбулися завдяки ініціативі, натхненним науковим пошукам, зацікавленню у вивченні фольклорного арсеналу культури викладачів університетів. З 1947 р. (з часу закриття першої кафедри фольклору та етнографії при Львівському університеті) в українському університетському просторі не функціонувала жодна спеціалізована кафедра фольклористики (до 1990 р.). Однак наукові здобутки викладачів, результати їх активної діяльності у напрямі дослідження дієвості фольклорної традиції в культурологічному вимірі, її впливу на різні види мистецтва та пошук ретрансляційних шляхів передачі фольклористичних знань у педагогічному вимірі сприяли створенню кафедр фольклористики у Львівському (1990) та Київському (1991) університетах та у подальшому розвою фольклористичних студій в університетських умовах, вивченню фольклору крізь призму функціонального, комунікативного, міждисциплінарного, полікультурного підходів.

Досліджуючи внесок у розвиток фольклористики в умовах класичних університетів України радянського періоду **Попова Павла Миколайовича** (1890 – 1971), доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР, завідувача відділу словесного фольклору Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, професора кафедри української літератури Київського університету, студенти повинні акцентувати увагу на проблематиці його наукових і навчально-методичних праць («Деякі питання теорії народнопоетичної творчості» (1955), «Тарас Шевченко про народну творчість» (1952), «М. Костомаров як фольклорист і етнограф» (1968), «Албанія в російській та українській літературах XV – XX ст. (З історії міжнародних літературних зв'язків)» (1959), «Програма з усної народної творчості (для факультетів мови і літератури педагогічних інститутів / П. Попов, Г. Сухобрус, Г. Сидоренко» (1950), «Програма з української народнопоетичної творчості (для

факультетів мови і літератури педагогічних інститутів) / Склали: Г. Сухобрус та ін.» (1955), «Програма української народнопоетичної творчості для філологічних факультетів університетів / Склали: Г. Сухобрус та ін.» (1956), «Програма курсу «Українська народнопоетична творчість» (для студентів університетів УРСР / Відп. ред. П.М. Попов» (1962)).

Майбутні філологи повинні знати, що П. Попов уперше в Радянському Союзі почав викладати курс фольклору народів СРСР (1934), у змісті якого центральне місце було відведено народнопоетичній творчості східних слов'ян. П. Попов вперше розробив системний курс фольклору для філологічних факультетів (з незначними змінами цей матеріал покладений в основу офіційно затвердженої програми у 1951 р. як уніфікованого документа для університетів і педагогічних інститутів). Йому належить першість у розробці програм, лекційних матеріалів до спецкурсів з історії фольклористики, давньої української драми, давньої української драми у фольклорі і літературі. У 1939 р. П. Попов і П. Павлій уклали першу хрестоматію з українського фольклору. Викладач розробив основні положення плану-проспекту двотомного посібника «Українська народна поетична творчість», яка вийшла друком 1955 р. та 1958 р., підготував плеяду аспірантів у фольклористичній галузі, був керівником колективу, який займався укладанням програм з українського фольклору для вищих навчальних закладів (1938 – 1941 рр.). З початку 1940-х рр. він очолив відділ словесного фольклору в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, де розгорнув активну фольклористично-експедиційну діяльність, став автором та редактором програм з курсу «Українська народнопоетична творчість» (з 1950 р. – протягом 1960-х рр.).

Аналізуючи результати фольклористичної (наукової і педагогічної) діяльності доктора філологічних наук, професора, засновника кафедри фольклористики у Київському університеті на початку 1990-х рр. **Бойка Володимира Григоровича** (1929 – 2009), необхідно зосередитись на текстологічному аналізі його основних праць: «Поетичне слово народу і літературний процес» (1965), «Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку» (1973), «Пісні літературного походження» (1978), «Українська народна поетична творчість: підр. для філологічних факультетів» (1983, у співавт.) та ін.

Студенти мають охарактеризувати досягнення В. Бойка у кристалізації традицій вивчення фольклору крізь призму проблеми

фольклоризму літератури, адже вчений-педагог спрямовував власні наукові пошуки на дослідження проблеми взаємозв'язків та взаємодії естетичних систем фольклору і літератури, походження та специфіка жанрів народної творчості, динаміки фольклорного процесу тощо. У праці «Поетичне слово народу і літературний процес» автор ретроспективно висвітлив проблеми фольклорно-літературних взаємин у фольклористиці, зосередив увагу на особливій ролі народнопоетичної традиції у формуванні літературно-естетичної концепції багатьох українських письменників.

У монографії «Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку» В. Бойко визначив пріоритетні напрями, досягнення радянської фольклористики у 1950 – 1970-х рр. (видання, періодика, наукові дослідження), а найважливіше – акцентував увагу на аналізі проблем фольклорних традицій та новаторства, фольклорно-літературних взаємозв'язків, теоретичних аспектів дослідження народної творчості тощо.

Вивчаючи фольклористичну спадщину доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри української літератури Київського університету, багаторічного декана філологічного факультету **Гриця Михайла Семеновича** (1925 – 1988), майбутні філологи повинні знати, що його науково-фольклористична діяльність зосереджувалась переважно на вивченні проблем історії української літератури, визначенні ролі фольклору у формуванні образного мислення українських поетів XVI – XVIII ст., дослідженні життєвого і творчого шляху українських письменників та впровадженні означеної проблематики у зміст підготовки філологів в умовах університету. Основні досягнення вченого-педагога викладені у наукових та навчально-методичних працях: «Українська народна вертепна драма» (1962) (кандидатська дисертація, написана під керівництвом П. Попова), «Народна поетична творчість і розвиток жанрів давньої української літератури (XVI – XVIII ст.)» (докторська дисертація, 1970), «Українська література XVI – XVIII ст. і фольклор (1969), «Українська драматургія XVI – XVIII ст.» (1974), «Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст.» (1975), «Семен Скляренко: Нарис життя і творчості» (1980), «Марко Вовчок. Творчий шлях» (1983), «Олекса Десняк: літературно-критичний нарис» (1984), «Панас Мирний: нарис життя і творчості» (1986), «Українська народнопоетична творчість: підр. для студентів філологічних фак-тів ун-тів» (1983, у співав.), «Українська

література. Підруч. для 8 кл. / За ред. М.С. Грицяя» (1987, у співавт.), «Давня українська література» (1989, у співавт.).

Праця «Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст.» (1975) присвячена обґрунтуванню ідеї народності давньої української літератури, дослідженню взаємозалежних зв'язків між фольклором та авторською творчістю у XVI – XVIII ст. Ця проблематика, аргументовано досліджена М. Грицаєм на основі текстологічного аналізу пам'яток давнього письменства, стала вагомим внеском у вивчення фольклоризму літератури, що позначилось на змістовому вимірі літературознавчих і фольклористичних дисциплін у процесі підготовки філологів у провідному класичному університеті.

Аналіз фольклористичної спадщини доктора філологічних наук, професора, засновника і першого завідувача кафедри фольклористики у Київському університеті (1991 р.) **Лідії Францівни Дунаєвської** має концентруватись на проблемному аналізі її праць – наукових, навчально-методичних: «Українська народнопоетична творчість: підр. для студентів філологічних фак-тів ун-тів» (1983, у співавт.), «Українська народна казка» (у співавт., 1987); «Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій» (1997; вид. 2-е, 2000), «Персонажна система української народної міфологічної прози. Аспекти поетики» (2000). Д. Дунаєвська – упорядник та науковий редактор понад 20 збірників українських казок і казок народів світу, 4 збірок народної прози і народної пісні, 4 збірників поезій, автор приміток до 1 т. «Історії української літератури» М. Грушевського (1993), автор і співавтор 2 підручників з фольклору для університетів, 3 сценаріїв науково-навчальних фільмів та 1 діафільму, укладач близько 20 навчальних програм.

Необхідно знати, що Л. Дунаєвська в історії становлення фольклористичних наукових засад та освітньої практики була знаним фахівцем у галузі українського казкознавства та народної прози, дослідницею історії української фольклористики (спадщини Вл. Антоновича, М. Драгоманова, М. Костомарова, А. Кримського, М. Максимовича, М. Номиса, братів Рудченків, О. Стефановича, І. Франка, П. Чубинського, М. Щербини, П. Амбросій та ін.). Її діяльність зумовила процес відродження української фольклористики на професійних засадах, закріплених протягом 1910 – 1940-х рр., та розвиток її у контексті європейської векторності. Серед її наукових зацікавлень вирізняються такі проблеми, як: міфологічні засади, типологія та еволюція фольклорних епічних і пісенних жанрів,

особливості побутування сучасного фольклору, фольклорно-літературні паралелі, світові фольклорні універсалії. Л. Дунаєвська сприяла обґрунтуванню та практичній реалізації нових підходів до викладання курсу усної народної творчості на початку 1990-х рр.: разом з В. Бойком була розроблена «Програма української народнопоетичної творчості» для філологічних факультетів університетів (українських і слов'янських відділень). Зміст програми засвідчив комплексний підхід до викладання курсу на основі широкої джерельної бази.

Аналіз фольклористичної діяльності **Хланти Івана Васильовича** (1941 р.н.), доктора мистецтвознавства, заслуженого діяча мистецтв України, викладача кафедри української літератури Ужгородського університету (1974 – 2001), завідувача науково-культурологічної лабораторії Закарпатського обласного центру народної творчості (з 2001 р. до цього часу), майбутні філологи повинні зосередити увагу на результатах його збиральницької роботи. Підсумком його фольклорно-етнографічної діяльності є укладання чималої кількості збірників: народнопоетичної творчості карпатського регіону («Казки Підгір'я» (1976), «Казки про тварин» (1976), «Казки одного села» (1979), «Дерев'яне чудо» (1981), «З гір Карпатських» (1981), «Чарівна торба» (1988), «Правда і кривда» (1981), «Казки Карпат» (1989, 1990), «Оскар Кольберг. Казки Покуття» (1991), «Розумниця» (1992), «Мамине серце» (1993), «Закарпатський вертеп» (1995), «Заспіваймо коломийку» (1995), «Казкар» (1996), «Володимир Гнатюк. Казки Закарпаття» (2001), «Пісні Іршавщини» (2005) та ін.). На засадах комплексного, функціонального підходів до аналізу фольклорних творів І. Хланта обґрунтував принципи класифікації казкового епосу («Специфіка відображення дійсності в соціально-побутовій казці» (1975), «Принципи класифікації та наукового видання українських соціально-побутових казок» (1975) тощо. І. Хланта послідовно підійшов до проблеми підготовки вчителя-філолога, формування його фольклористичної компетентності на засадах регіонального вивчення, дослідження фольклору, залучення до збиральницької діяльності у селах Закарпаття (сам І. Хланта виявив на Закарпатті багато талановитих оповідачів, коломийкарів, про яких писав статті у часописах і газетах). Дослідник уклав «Програму з літературного краєзнавства для шкіл Закарпаття (10-11 класи» (1992), хрестоматію творів письменників Закарпаття для учнів старшого шкільного віку, підготував до друку хрестоматію для студентів вищих навчальних закладів «Сині хвилі гір». Фольклористична наукова, збиральницька,

педагогічна діяльність І. Хланти підтверджує інноваційний поступ української фольклористики на засадах вітчизняних наукових та освітніх традицій, пов'язаних насамперед із залученням студентської молоді у «живе» фольклорне середовище, з урахуванням загальносвітових тенденцій комплексного вивчення, дослідження фольклорного арсеналу культури (у контексті етнографічних, краєзнавчих, літературних аспектів).

Вивчаючи фольклористичний спадок доктора філологічних наук, професора кафедри української літератури, одного з ініціаторів відродження кафедри фольклористики при Львівському університеті на початку 1990-х рр. **Денисюка Івана Овксентійовича** (1924 – 2009), потрібно визначити проблематику його наукового доробку («Михайло Павлик» (1960), «Розвиток української малої прози XIX – початку XX ст.» (1981, 1999), «Ратнівщина: історико-краєзнавчий нарис» (1998, у співавт.), «Дворянське гніздо Косачів» (1999, у співавт.), «Дивоцвіт: джерела і поетика «Лісової пісні» (1963, у співавт.), «Амазонки на Поліссі» (1993), «Невичерпність атома» (2001, франкознавчі дослідження), збірники праць «З його духа печаттю» (2001), «Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекцій)» (2001), «Semper tiro» (2002), «Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 томах, 4 книгах» (2005) та ін.).

Коло його наукових інтересів включало регіональне вивчення фольклору, проблеми з історії фольклористики, літературознавчі, франкознавчі дослідження. Теоретико-методологічні засади фольклористичних студій І. Денисюка «сформувалися на основі дослідницьких рефлексій «класиків» українського уснословеснознавства (М. Драгоманова, І. Франка, М. Грушевського, Ф. Колесси), які були для вченого беззаперечними авторитетами, які окреслили перспективи розвою національної фольклористики» (С. Пилипчук).

Фольклористична праця «Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекцій)» за життя автора стала хрестоматійною: у ній прослідковується текстологічний аналіз фольклорних текстів, дослідження етноестетичного та етичного потенціалу фольклорного слова. Науковий хист, наставницька професійна позиція створили підґрунтя для становлення нового покоління фольклористів – ініціативних, аксіологічно спрямованих на системне вивчення фольклору, історії, методології фольклористики, які виводять українську фольклористику як унікальну наукову-освітню галузь на європейських, загальносвітовий рівень.

Дослідження фольклористичної (наукової і педагогічної) діяльності **Комаринця Теофіля Івановича** (1927 – 1991), доктора філологічних наук, професора кафедри української літератури Львівського університету, голови Товариства української мови імені Т. Шевченка, голови комісії шевченкознавства Наукового товариства імені Тараса Шевченка, першого завідувача кафедри фольклористики імені Ф. Колесси у Львівському університеті, майбутні фахівці мають акцентувати увагу на проблемному аналізі змісту його основних праць: «Т. Шевченко і народна творчість» (1954, кандидатська дисертація), «Ідейно-естетичні основи українського романтизму» (1987, докторська дисертація).

Студенти повинні знати, що Т. Комаринець один із перших фольклористів радянського періоду порушив проблеми необхідності реформування системи професійної підготовки майбутніх філологів, її фольклористичної складової, зокрема, щодо планування діяльності наставників (кураторів) у напрямі підвищення уваги до духовних інтересів студентів, їх внутрішнього світу, зацікавлень, залучення у культурне середовище, активізації наукових пошуків тощо.

Праці Т. Комаринця розширили межі фольклористичної проблематики у змісті професійної підготовки філологів: зацентрував увагу на «відфольклорних» витоках творчості Т. Шевченка та романтичного напрямку в українській літературі, що знайшло впровадження у змісті навчання та спрямування дослідницьких пошуків молодих філологів, фольклористів. Т. Комаринець дослідив генезу становлення романтизму як стильового напрямку в українській і слов'янських літературах: проаналізував передумови, тенденції виникнення романтизму в українській культурі, літературі, мистецтві, роль у цьому процесі фольклорних джерел, починаючи від праць О. Бодяньського, П. Гулака-Артемівського, М. Максимовича, І. Срезневського, М. Костомарова, Л. Боровиковського, П. Куліша, Т. Шевченка та ін., прослідкував трансформацію ідеї народності у текстуальному вимірі, що засвідчило ґрунтовний аналіз проблеми етностетики фольклору. Вчений-педагог комплексно досліджував проблему освоєння естетичного досвіду культури, фольклору у контексті слов'янських культур, літературного процесу. Ці проблеми викладач ретранслював у зміст базового курсу з українського фольклору у процесі професійної підготовки філологів, у розробку науково-дослідницької фольклористичної проблематики для студентських робіт. Це підтверджує інноваційний підхід до вивчення фольклористики у радянський період, що сприяло утвердженню

полікультурного підходу до аналізу фольклорного арсеналу культури, міжкультурної взаємодії в історії фольклористичних студій.

Майбутні філологи повинні особливу увагу приділити фольклористичній спадщині дослідника у галузі музичної діалектології, порівняльного музикознавства та кібернетичної музикології, доктора філософії, кандидат мистецтвознавства, завідувача Ужгородського краєзнавчого музею, викладача Ужгородського музичного училища (1946 – 1960), викладача Львівської державної консерваторії імені Миколи Лисенка (1961 – 1974), наукового співробітника Інституту мистецтв при АН Вірменії (1975 – 1986), викладача оновленої кафедри фольклористики Львівського університету з 1990 по 1994 рр. **Гошовського Володимира Леонідовича** (1922 – 1996). Його наукова і викладацька діяльність пов'язана з розвитком напряму фольклористики – етномузикознавства. Педагог-дослідник сприяв активізації експедиційно-фольклористичної та наукової діяльності студентів; організував Кабінет народної музики та Студентське наукове товариство при Львівській державній консерваторії імені Миколи Лисенка; вперше розробив програму з музичного фольклору; брав участь у розробці навчально-методичного забезпечення з української народної музично-поетичної творчості; розвивав науково-дослідницьку культуру студентів шляхом ознайомлення їх з методологічними принципами науково-фольклористичної роботи, збору і систематизації фольклорних творів, застосування методу творчих дискусій.

У Львівському університеті В. Гошовський реалізовував науково-педагогічні завдання: розробив програми дисциплін для філологів, етнографів, які повинні були вивчати такі дисципліни: елементарна теорія музики та музичні форми, сольфеджіо, український музичний фольклор, музична фольклористика, формалізація, аналіз та класифікація музично-фольклорних текстів, основи структурного аналізу, народні музичні інструменти в Україні, український танець і танок, основи кінетографії); спрямовував зусилля на створення в університеті Фонограмархіву народної музики, на підготовку професійних користувачів-дослідників (етномузикологів) для експлуатації розробленої ним автоматизованої інформаційної системи з опрацювання музично-фольклорних текстів УНСАКАТ.

Його праці («Фольклор і кібернетика» (1964), «Принципи і методи систематизації і каталогізації народних пісень у країнах Європи» (1966), «Українські пісні Закарпаття» (1968), «У витоків

народної музики слов'ян» (1971), «Вірменський універсальний структурно-аналітичний каталог вірменського фольклору» (1977), упор. видання «Квітка К. Вибрані праці: у 2-х тт.» (1971, 1973) та ін.) утвердили етномузикознавчий напрям в українській фольклористиці, сприяли системному, полікультурному підходам до вивчення фольклору, науково обґрунтованій систематизації фольклорних текстів, становленню системи підготовки професійних фольклористів, етномузикологів.

Таким чином, у результаті аналізу фольклористичної спадщини викладачів класичних університетів радянського періоду майбутні філологи мають дійти висновку, що фольклористика цього періоду позначена появою професійних викладачів-фольклористів, які усвідомлювали унікальну місію збереження фольклорного фонду, залучення студентів до збиральницької діяльності і науково-фольклористичної роботи, систематизації досвіду фольклористичної галузі в навчально-методичних викладах. Наукова і педагогічна фольклористична діяльність викладачів класичних університетів сприяла науковому поступу у галузі фольклористики та кристалізації освітньої практики вивчення фольклору у різних вимірах (регіональному, полікультурному, крізь призму впливу на літературу тощо). Незважаючи на всезагальну політико-ідеологічну заангажованість науки та педагогічного процесу у вищих навчальних закладах, детермінованість змісту вивчення усної народної творчості в межах єдиної дисципліни, відсутність альтернативи у виборі підручника з фольклору тощо, викладачам університетів вдалось зберегти традиції українських фольклористичних шкіл, суттєво розширити спектр фольклористичної проблематики. Проблематика наукових пошуків викладачів у сучасному університетському просторі, їх зорієнтованість на комунікативний, функціональний аспекти вивчення фольклору була закладена поміж іншим і у працях педагогів-фольклористів радянського періоду.

Творчо-пошукові завдання

1. На основі праці І. Березовського «Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика» (1968) окресліть найвагоміші здобутки і прорахунки радянської фольклористики.

2. Ознайомтесь зі змістом першої програми з української усної народної творчості для факультетів мови і літератури університетів і педагогічних інститутів, підготовленої колективом співробітників Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР під керівництвом П. Попова (К.: «Рад. школа», 1950). Охарактеризуйте структуру, зміст і проблематику лекційних і практичних занять з курсу.

3. Ознайомтесь зі змістом статті В. Пасічника «Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики» (Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтвознавство». – 2011. – Вип. 10. – С. 21-43)

або на сайті http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/10_2010/2010_10_pasicznyk.pdf). Визначте провідні ідеї педагога у напрямі удосконалення фольклористичної підготовки майбутніх філологів.

4. Охарактеризуйте проблематику праці Л. Дунаєвської «Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій» (К., 2009. – 304 с.). У чому полягає новаторство підходів ученої до аналізу фольклорних текстів?

5. Визначте проблематику змісту праці професора Львівського університету Т. Комаринця «Ідейно-естетичні основи українського романтизму (проблема національного й інтернаціонального)» (Львів: «Вища школа», 1983. – 224 с.).

6. Ознайомтесь зі змістом праці львівського фольклориста І. Денисюка «Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекцій)» (Денисюк І.О. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3-х тт., 4-х кн. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2005. – Т. 3: Фольклористичні дослідження. – 404 с.). Окресліть здобутки науковця-педагога у становленні теорії фольклористики.

7. На основі аналізу праць П. Лінтура за виданням «Літературознавчі та фольклорознавчі праці: матеріали для студентів-філологів, які вивчають курси «Українська усна народна творчість», «Історія української літератури» (укладачі: В.В. Барчан, І.М. Сенько. – Ужгород: Говерла, 2009. – 64 с.) охарактеризуйте його досягнення в оновленні змісту, методів і форм фольклористичної підготовки майбутніх філологів.

8. Здійснивши аналіз змісту підручника *М. Грищя, В. Бойка, Л. Дунаєвської «Українська народнопоетична творчість»* (К.: Вища школа, 1983. – 359 с.), визначте його основні переваги.

Питання для самостійного опрацювання

1. Внесок викладача Київського університету М. Грищюти у розробку проблеми фольклоризму літератури.
2. Науково-педагогічна діяльність В. Гошовського у Львівській державній консерваторії імені Миколи Лисенка.
3. Педагогічна майстерність професора Л. Дунаєвської в оцінках сучасників.
4. Значення фольклористичної спадщини викладача Ужгородського університету П. Лінтура у розвитку регіональної фольклористики.
5. Роль викладачів класичних університетів радянського періоду в розробці проблемно диференційованого навчально-методичного забезпечення курсу «Усна народна творчість».
6. Принципи і підходи проведення фольклорної практики у класичних університетах України у працях викладачів-фольклористів 1950 – 1980-х рр.
7. Здобутки науковців Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР у навчально-методичному забезпеченні курсу з усної народної творчості для студентів філологічних факультетів університетів і педагогічних інститутів.

Темати рефератів

1. Діяльність відділу словесного фольклору Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР під керівництвом П. Попова.
2. Журнал «Народна творчість та етнологія»: історія створення, проблематика публікацій, значення для освітньої практики.
3. Фольклористична діяльність викладача Одеського університету П. Маркушевського та її значення в утвердженні полікультурного підходу у фольклористиці.
4. Наукова фольклористична школа професора Київського університету Л. Дунаєвської.
5. Фольклористично-етнографічна збиральницька діяльність П. Лінтура.

6. Проблеми дослідження слов'янського фольклору у працях викладачів-фольклористів класичних університетів України 1950 – 1980-х рр.

7. Досягнення викладачів класичних університетів радянського періоду у дослідженні проблеми фольклоризму літератури.

8. Розвиток регіональної фольклористики у 1950 – 1980-х рр.: внесок педагогів-фольклористів.

9. Фольклористична діяльність директора Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР М. Рильського.

Рекомендована література до розділу

1. Автографи до портрета професора Лідії Дунаєвської (1948 – 2006). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2011. – 64 с.

2. Бисикало С.К., Борщевський Ф.М. Український фольклор. Критичні матеріали / С.К. Бисикало, Ф.М. Борщевський. – К.: Вища школа, 1978. – 288 с.

3. Бібліографія українського народознавства у 3-х тт. – Т. 1. Фольклористика. Кн. II. / Зібрав і впорядкував М. Мороз / Ін-т народознавства НАН України, каф-ра укр. культури та етнології ім. Гуцуляків Ун-ту Альберти в Едмонтоні. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1999. – 1097 с.

4. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики / Леонід Білецький. – Репр. вид. (Прага, 1925). – К.: «Либідь», 1998. – 408 с.

5. Бойко В.Г. Поетичне слово народу і літературний процес. Проблема фольклорних традицій у становленні української радянської поезії / В.Г. Бойко. – К.: «Наукова думка», 1965. – 335 с.

6. Бойко В.Г. Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку / В.Г. Бойко. – К.: Наук. думка, 1973. – 120 с.

7. Горленко В.Ф. Нариси з історії української етнографії та російсько-українських етнографічних зв'язків / Володимир Федорович Горленко. – К.: Наук. думка, 1964. – 248 с.

8. Грицай М.С. Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст. / М.С. Грицай. – К.: Вища школа, 1975. – 151 с.

9. *Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф.* Українська народнопоетична творчість: підр. для студентів філологічних фак-тів ун-тів / Михайло Семенович Грицай, Володимир Григорович Бойко, Лідія Францівна Дунаєвська. – К.: Вища школа, 1983. – 359 с.
10. *Грицюта М.С.* М. Коцюбинський і народна творчість / М.С. Грицюта. – К., 1958. – 53 с.
11. *Данилюк Н.* Лінгвофольклористичні студії у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. / Н. Данилюк // Народна творчість та етнографія. – 2007. – №3-4. – С. 4-8.
12. *Дей О.І.* Сторінки з історії української фольклористики / О.І. Дей. – К.: Наук. думка, 1975. – 272 с.
13. *Денисюк І.О.* Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3-х тт., 4-х кн. / І.О. Денисюк. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2005. – Т. 3: Фольклористичні дослідження. – 404 с.
14. *Дунаєвська Л.Ф.* Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій: монографія / Л.Ф. Дунаєвська. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 304 с.
15. Електронна навчальна бібліотека української фольклористики при кафедрі української фольклористики імені Філарета Колесси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.
16. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
17. *Іваницький А.І.* Українська музична фольклористика (методологія і методика): навч. посібн. / А.І. Іваницький. – К.: Заповіт, 1997. – 392 с.
18. *Іваницький А.І.* Український музичний фольклор: підр. для вищих учбових закладів / А.І. Іваницький. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 320 с.
19. *Івановська О.* Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підр. / Олена Івановська. – К.: ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. – 336 с.
20. *Івановська О.П.* Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності: монографія / О.П. Івановська. – К.: ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. – 228 с.

21. *Ісаєнко Л.М.* Пам'ять і слово: Українознавча сторінка Одеського національного університету імені І.І. Мечникова: літературно-критичні нариси / Л.М. Ісаєнко. – Одеса: Астропринт, 2004. – 248 с.

22. Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/faculty/Philol/www/folk.php>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

23. Кафедра фольклористики Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philology.kiev.ua/php/kafkaf.php?id=33&sid=3>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

24. *Качкан В.* Іван Хланта. Біобібліографічний покажчик / Володимир Качкан. – Ужгород: Патент, 2008. – 458 с.

25. *Комаринець О.* Спогад спогадів (до 75-річчя від дня народження професора Теофіля Комаринця) / Олександра Комаринець. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 406 с.

26. *Комаринець Т.* Біобібліографічний покажчик / Уклад. М. Кривенко; Авт. передм.: В. Івашків, О. Комаринець; Редкол.: В. Кметь (голова) та ін. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 168 с.: іл., портр. – (Українська бібліографія. Нова серія; Чис. 26. Біобібліографія вчених університету).

27. *Комаринець Т.* Ідейно-естетичні основи українського романтизму (проблема національного й інтернаціонального): монографія / Теофіл Комаринець. – Львів: Вища школа, 1983. – 224 с.

28. *Комаринець Т.* Т. Шевченко і народна творчість / Т. Комаринець. – К.: Держ. вид-во художньої л-ри, 1963. – 229 с.

29. *Лінтур П.* Літературознавчі та фольклорознавчі праці: матеріали для студентів-філологів, які вивчають курси «Українська усна народна творчість», «Історія української літератури» / Укладачі: В.В. Барчан, І.М. Сенько / П. Лінтур. – Ужгород: Говерла, 2009. – 64 с.

30. Мала енциклопедія українського народознавства / за ред. проф. С. Павлюка. – Львів, 2007. – 847 с.

31. *Новак В.І.* Фольклористична діяльність М.Т. Рильського: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені

М.Т. Рильського НАН України] / Валентина Іванівна Новак. – К., 1999. – 20 с.

32. *Пальоний В.І.* Історія української музичної фольклористики (1960 – 90-х рр.): автореф. дис. ... кандидата мистецтвознавства: 17.00.01 – теорія та історія культури / В.І. Пальоний; Київський університет культури і мистецтв. – К., 1997. – 16 с.

33. *Пасічник В.* Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики / Володимир Пасічник // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавства. – 2011. – Вип. 10. – С. 21-43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/10_2010/2010_10_pasichnyk.pdf. – Мова укр. – Загол. з екрану.

34. *Пилипчук С.* Професор із легенди / Святослав Пилипчук // Міфологія і фольклор. – 2010. – №2 (6). – С. 6-8.

35. *Сухобрус Г.С.* Павло Миколайович Попов / Г.С. Сухобрус // Народна творчість та етнографія. – 1960. – №3. – С. 41-46.

36. Українська фольклористика. Словник-довідник / Укл., заг. ред. Михайла Чернопиского. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.

37. *Хай М.Й.* Реформа галузі етномузикознавства – нагальна потреба державотворення / М.Й. Хай // Традиційна культура в умовах глобалізації: родинна субкультура і обрядовість (Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф.). – Х.: ХОЦНТ, 2009. – С. 212-225.

38. *Хланта І.* Фольклористична робота на Закарпатті / І.В. Хланта // Народна творчість та етнографія. – 1979. – №5. – С. 104-107.

39. *Шумада Н.С.* Сучасна пісенність слов'янських народів / Н.С. Шумада; відп. ред. В.А. Юзвенко; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М.Т. Рильського. – К.: Наук. думка, 1981. – 250 с.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ВИКОНАННЯ ТВОРЧО-ПОШУКОВИХ ЗАВДАНЬ ТА НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

Творчо-пошукові завдання розроблені з метою залучення студентів у науково-фольклористичне середовище, яке формують матеріали періодичних видань, наукові праці, збірники фольклорних текстів, монографічні дослідження тощо. Запропоновано здійснити текстологічний аналіз праць різних періодів: статей у фольклористично-етнографічних часописах, збірниках наукових праць різних років, інтернет-ресурсів, віртуальних електронних бібліотек, нових досліджень з історії фольклористики тощо. У процесі виконання творчо-пошукових завдань майбутні філологи повинні дотримуватись ряду рекомендацій: визначити проблему дослідження; проаналізувати її у контексті культурно-історичних чинників відповідного періоду; здійснити проблемний аналіз вказаної праці, зафіксувавши провідні ідеї відповідно до сформульованого завдання; самостійно сформулювати висновок.

Тематика рефератів розроблена з метою активізації творчого потенціалу майбутніх філологів, «занурення» їх у дослідницьку роботу, формування у них високого рівня наукової культури, аксіологічно-ціннісного ставлення до фольклористичного досвіду різних років. Студент повинен визначити предмет, об'єкт, мету і 2-3 завдання реферативної роботи, дібрати літературу, скориставшись насамперед рекомендованою літературою до вивчення фольклористичної спадщини викладачів класичних університетів ХІХ – ХХ ст., визначити найважливіші актуалітети проблеми, проаналізувати їх, формулюючи самостійні судження, висновки, визначаючи значення для розвитку фольклористики в Україні. Важливо у процесі відбору матеріалу використовувати періодичні видання, довідникові джерела, монографічні дослідження різних періодів з метою зіставно-порівняльного аналізу поглядів щодо значення фольклористичної спадщини певної особистості викладача. Обов'язковим є обґрунтований самостійний висновок, що свідчитиме про усвідомлену науково-дослідницьку роботу, про її аксіологічну спрямованість. Таким чином, творчо-пошукові завдання і тематика рефератів розроблені з урахуванням оптимальних умов для вивчення майбутнім філологом, фольклористом досягнень української фольклористичної думки в історично-хронологічному контексті, у нього формуються ціннісні установки подальшого наукового пошуку, ретрансляції отриманих знань в освітній практиці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Автографи до портрета професора Лідії Дунаєвської (1948 – 2006). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2011. – 64 с.
2. *Азадовский М.К.* История русской фольклористики / М.К. Азадовский / Под общ. ред. Э.В. Померанцевой. – М.: Госуд. учебно-педаг. издательство Министерства просвещения РСФСР, 1958. – 480 с.
3. *Александрова Г.* У пошуках наукової істини (До 150-річчя від дня народження Миколи Дашкевича) / Галина Александрова // Дивослово. – 2002. – №9 – С. 67-69.
4. *Андрієвський О.* Бібліографія літератури з українського фольклору. Т. 1 / ВУАН. Етнографічно-фольклорна комісія. Матеріали до історії української етнографії / за ред. А. Лободи. – К., 1930. – 823 с.
5. *Березовський І.П.* Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика / І.П. Березовський. – К.: Наук. думка, 1968. – 344 с.
6. *Бисикало С.К., Борщевський Ф.М.* Український фольклор. Критичні матеріали / С.К. Бисикало, Ф.М. Борщевський. – К.: Вища школа, 1978. – 288 с.
7. Бібліографія українського народознавства у 3-х тт. – Т. 1. Фольклористика. Кн. II. / Зібрав і впорядкував М. Мороз / Ін-т народознавства НАН України, каф-ра укр. культури та етнології ім. Гуцуляків Ун-ту Альберти в Едмонтоні. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1999. – 1097 с.
8. *Білецький Л.* Основи української літературно-наукової критики / Леонід Білецький. – Репр. вид. (Прага, 1925). – К.: «Либідь», 1998. – 408 с.
9. *Білецький О.І.* Від давнини до сучасності: зб. пр. з питань української літератури / передм. М. Гузія. – Т. 1. – К.: Вид-во художньої літератури, 1960. – 504 с.
10. *Бойко В.Г.* Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку / В.Г. Бойко. – К.: Наук. думка, 1973. – 120 с.
11. *Ботушанський В.М.* Степан Смаль-Стоцький – видатний діяч Буковини (Штрихи до портрета) / В.М. Ботушанський. – Чернівці, 2010. – 68 с.

12. Відділ фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etno.kyiv.ua.net/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

13. Восточнославянский фольклор. Словарь научной и народной терминологии. – Минск: Навука і Тэхніка, 1993. – 479 с.

14. *Гарасим Я., Будний В.* Сучасне літературознавство у Львівському університеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/history_Harasym_Budnyj_Suczane%20literaturoznawstwo_2010.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

15. *Гарасим Я.І.* Нариси до історії української фольклористики: навч. посібн. / Я.І. Гарасим. – К.: Знання, 2009. – 304 с.

16. *Глушко М.* Початки вживання терміна «фольклор» в українській науці та його значення / Михайло Глушко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2010. – Вип. 43. – С. 117-131 [Електронний ресурс]. – http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/43_2010/43_2010_Hlusko.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

17. *Гнатюк В.* Українська народня словесність (В справі записів українського етнографічного матеріалу) / Володимир Гнатюк. – Відень: Союз визволення України, 1916. – 46 с.

18. *Гнатюк М.* Літературознавчі концепції в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ сторіч / Михайло Гнатюк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 207 с.

19. *Горленко В.Ф.* Нариси з історії української етнографії та російсько-українських етнографічних зв'язків / Володимир Федорович Горленко. – К.: Наук. думка, 1964. – 248 с.

20. *Гринченко Б.* Литература украинского фольклора. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя / Б. Гринченко. – Чернигов, 1901. – 317 с.

21. *Грица С.* Українська фольклористика ХІХ – початку ХХ століття і музичний фольклор. Нарис / С. Грица. – Київ – Тернопіль: Астон, 2007. – 152 с.

22. *Грицай М.С.* Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків ХVІ – початку ХVІІІ ст. / К.: Вища школа, 1975. – 151 с.

23. *Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф.* Українська народнопоетична творчість: підр. для студентів філологічних фак-тів

- ун-тів / Михайло Семенович Грицай, Володимир Григорович Бойко, Лідія Францівна Дунаєвська. – К.: Вища школа, 1983. – 359 с.
24. *Грицюта М.С.* М. Коцюбинський і народна творчість / М.С. Грицюта. – К., 1958. – 53 с.
25. *Грушевський М.С.* Історія української літератури: В 6-и тт. 9 кн. – Т. 1. / Упоряд. В.В. Яременко; Авт. передм. П.П. Кононенко; Прим. Л.Ф. Дунаєвської. – К.: Либідь, 1993. – 392 с. («Літературні пам'ятки України»).
26. *Давидюк В.Ф.* Походження українського фольклору: конспект лекцій / В.Ф. Давидюк. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 120 с.
27. *Данилюк Н.* Лінгвофольклористичні студії у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. / Н. Данилюк // Народна творчість та етнографія. – 2007. – №3-4. – С. 4-8.
28. *Дей О.І.* Сторінки з історії української фольклористики / О.І. Дей. – К.: Наук. думка, 1975. – 272 с.
29. *Дем'ян Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст. / Григорій Дем'ян. – Львів: Афіша, 2004. – 223 с.
30. *Денисюк І.О.* Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3-х тт., 4-х кн. / І.О. Денисюк. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2005. – Т. 3: Фольклористичні дослідження. – 404 с.
31. *Дмитренко М.К.* Українська фольклористика другої половини ХІХ століття: школи, постаті, проблеми / М.К. Дмитренко. – К.: Вид-во «Сталь», 2004. – 384 с.
32. *Дмитренко М., Бріцина О., Грищенко І., Іваннікова та ін.* Дослідники українського фольклору: невідоме та маловідоме: колективна монографія; за ред. М.К. Дмитренка. – К.: Видавець Микола Дмитренко, 2008. – 384 с.
33. *Дмитренко М.К.* Олександр Потебня як фольклорист: монографія / М.К. Дмитренка. – К.: Вид-во «Сталь», 2012. – 536 с.
34. *Драгоманов М.* Вибрані праці: у 3-х тт., у 4-х кн. / редкол.: В.П. Андрущенко та ін. – К.: Знання України, 2006. – Т. 2: Фольклористика. Літературознавство. – 2007, 439 с.
35. *Дунаєвська Л.Ф.* Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій: монографія / Л.Ф. Дунаєвська. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 304 с.

36. Електронна навчальна бібліотека української фольклористики при кафедрі української фольклористики імені Філарета Колесси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/lab_folk_el_library.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.

37. Енциклопедія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

38. Енциклопедія історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

39. Етнографічні писання Костомарова. Зібрані заходом Академічної комісії української історіографії / за ред. акад. М. Грушевського. – Репр. вид. (1930) / НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського; Відп. за вип. Г.А. Скрипник. – К.: Вид-во ІМФЕ НАН України, 2006. – 352 с.

40. *Зайцева З.І.* Проблема українських кафедр у Чернівецькому університеті до Першої світової війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1793/52/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

41. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет существования (1805 – 1905) / Под ред. М.Г. Халанского и Д.И. Багалея; Вступ. ст. Т.Г. Павловой. – Х.: Изд-во САГА, 2007. – 45, 168, 390, XII с., 15 с. портр., 46 с.

42. *Іваницький А.І.* Українська музична фольклористика (методологія і методика): навч. посібн. / А.І. Іваницький. – К.: Заповіт, 1997. – 392 с.

43. *Іваницький А.І.* Український музичний фольклор: підр. для вищих учбових закладів / А.І. Іваницький. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 320 с.

44. *Іванова О.В.* Фольклористичні праці М.Ф. Сумцова в контексті української фольклористики другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика; Київський національний університет імені Тараса Шевченка / Ольга Володимирівна Іванова. – К., 2002. – 19 с.

45. *Івановська О.* Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підр. / Олена Івановська. – К.: ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. – 336 с.

46. *Івановська О.* Функціонально-контекстний напрям у фольклористиці // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2009. Вип. 47. С. 75-820. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.franko.lviv.ua/faculty/Philol/www/visnyk/47_2009/2009_47_i_vanovska.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

47. *Івановська О.П.* Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності: монографія / О.П. Івановська. – К.: ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. – 228 с.

48. *Івашків В., Марків Р.* Біля витоків української фольклористики у Львівському університеті / Василь Івашків, Руслан Марків // Міфологія і фольклор. – 2010. – №3-4(7). – С. 18-26.

49. Інститут народознавства Національної академії наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/institutions/ethno/index.html>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

50. *Ісаєнко Л.М.* Пам'ять і слово: Українознавча сторінка Одеського національного університету імені І.І. Мечникова: літературно-критичні нариси / Л.М. Ісаєнко. – Одеса: Астропринт, 2004. – 248 с.

51. Історія Одеського університету (1865 – 2000) / Гол. ред. В.А. Сминтина. – Одеса: АстроПринт, 2000. – 226 с.

52. *Карпінська Т.В.* Розвиток змісту музично-фольклористичних дисциплін у системі вищої музичної освіти України (20-ті р. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; Ін-т педагогіки АПН України / Т.В. Карпінська. – К., 2006. – 20 с.

53. *Карпусь Д.* Завершальний етап наукової школи М.В. Довнар-Запольського (1915 – 1919 рр.) / Дмитро Карпусь // Університет. – 2011. – №2. – С. 43-55.

54. Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/faculty/Philol/www/folk.php>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

55. Кафедра фольклористики Інституту філології КНУ імені Тараса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philology.kiev.ua/php/kafkaf.php?id=33&sid=3>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

56. *Качкан В.* Іван Хланта. Біобібліографічний покажчик / Володимир Качкан. – Ужгород: Патент, 2008. – 458 с.
57. *Квітка К.В.* Українські народні мелодії. Ч. 2: Коментар / Упор. та ред. А. Іваницького. – К.: ПоліграфКонсалтинг, 2005. – 383 с., з нотами+фото.
58. *Кирчів Р.* Маніфест української фольклористики / Роман Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2008. – №6. – С. 46-59.
59. *Кирчів Р.* Початки наукового зацікавлення українським фольклором (збирання і вивчення) / Р. Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2006. – №1. – С. 58-64.
60. *Киченко О.* Фольклор як художня система (проблеми теорії) / О. Киченко. – Дрогобич: НВЦ «Каменярь», 2002. – 216 с.
61. *Кияновська Л.* Мирослав Скорик: творчий портрет композитора в дзеркалі епохи: [монографія] / Л. Кияновська. – Львів: «Сполом», 1998. – 216 с., іл. 14.
62. *Клименко Т.Є.* Фольклор: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Т. Є. Клименко, А. І. Мартинюк. – Житомир, 2011. – 79 с.
63. *Козар Л.П.* Борис Грінченко як фольклорист: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України / Лідія Петрівна Козар. – К., 1997. – 24 с.
64. *Козлов М.В.* Етнографічно-фольклористична діяльність Філатера Колесси: історіографія: автореф. дис. ... канд. іст. наук; 07.00.05 – етнологія; Київський національний університет імені Тараса Шевченка / Микола Вікторович Козлов. – К., 2011. – 20 с.
65. *Колесса Ф.* Огляд українсько-руської народної поезії / Ф. Колесса // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 47. – 2009. – С. 165-272.
66. *Колесса Ф.* Про вагу наукових дослідів над усною словесністю // Колесса Ф. Фольклористичні праці / Підгот. до друку В.А. Юзвенко. – К.: Наук. думка, 1970. – С. 17-33.
67. *Колесса Ф.* Українська усна словесність / Вступ М. Мушинки. – Едмонтон: Канадський Інститут Українських Студій, Альбертський Університет, 1983. – 645 с.
68. *Колесса Ф.М.* Обнова української етнографії й фольклористики на Західних областях УРСР. Листування Ф. Колесси й М. Азадовського / Упоряд., підготовка тексту, передмова, коментарі, додатки, покажчик Ірини Коваль-Фучило. – К.: Логос, 2011. – 239 с.

69. *Комаринець О.* Спогад спогадів (до 75-річчя від дня народження професора Теофіля Комаринця) / Олександра Комаринець. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 406 с.

70. *Комаринець Т.* Біобліографічний покажчик / Уклад. М. Кривенко; Авт. передм.: В. Івашків, О. Комаринець; Редкол.: В. Кметь (голова) та ін. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 168 с.: іл., портр. – (Українська бібліографія. Нова серія; Чис. 26. Біобліографія вчених університету).

71. *Комаринець Т.* Ідейно-естетичні основи українського романтизму (проблема національного й інтернаціонального): монографія / Теофіл Комаринець. – Львів: Вища школа, 1983. – 224 с.

72. *Комаринець Т.* Т. Шевченко і народна творчість / Т. Комаринець. – К.: Держ. вид-во художньої л-ри, 1963. – 229 с.

73. *Короткий В.А., Біленький С.Г.* Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині XIX століття / В.А. Короткий, С.Г. Біленький. – К.: ВЦ «Київський ун-т», 1999. – 388 с.

74. *Лановик М.Б., Лановик З.Б.* Українська усна народна творчість: підр. / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2005. – 591 с.

75. *Левківський М.В.* Історія педагогіки: навч.-метод. посібн. – Вид. 3-тє, доп. / М.В. Левківський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.

76. *Лінтур П.* Літературознавчі та фольклорознавчі праці: матеріали для студентів-філологів, які вивчають курси «Українська усна народна творчість», «Історія української літератури» / Укладачі: В.В. Барчан, І.М. Сенько / П. Лінтур. – Ужгород: Говерла, 2009. – 64 с.

77. *Лобода А.* Сучасний стан і чергові завдання української етнографії / А. Лобода // Етнографічний вісник. – 1925. – Кн. 1 / за заг. ред. акад. А. Лободи та В. Петрова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Etnografichnyj_visnyk_Knyha_01_Kyjiv,1925.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

78. Мала енциклопедія українського народознавства / за ред. проф. С. Павлюка. – Львів, 2007. – 847 с.

79. Малорусские песни, изданные М. Максимовичемъ (Москва, 1827) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/laboratory_folk_studies/el_books/Maksimovich_M._Malorossijskije_pesni._Moskva,1827.pdf. – Загол. з екрану. – Мова рос.

80. Ми підемо у мандрівку століть з твого духа печаттю... – Степан Смаль-Стоцький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parafia.org.ua/biblioteka/kultura/shenderovskyj-nehaj-nehasne-persha/my-pidemo-u-mandrivku-stolit-z-tvoho-duha-pechattyu-stepan-smal-stotskyj/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

81. *Мишанич С.* Фольклористичні та літературознавчі праці / С. Мишанич – Т. 1. – Донецьк: Донецький національний університет, 2003. – 558 с.

82. *Мищук С.* Археографічно-бібліографічна школа В.М. Перетца (1907 – 1914) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/idvu/2008_18/5.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.

83. *Назаренко В.Ю.* Харьковское историко-филологическое общество. Вопросы литературоведения / Вадим Юрьевич Назаренко. – Харьков, 1999. – 288 с.

84. Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (XX століття): навч.-метод. посібн. / за ред. О.В. Сухомлинської, В.С. Курила; авт. кол. О.В. Сухомлинська, В.С. Курило, Н.П. Дічек, Л.Д. Березівська, Н.С. Побірченко, Н.Б. Антонець, Л.С. Бондар, Т.В. Філімонова, М.Я. Антонець, Т.І. Куліш, О.М. Шевчук. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 444 с.

85. *Наумовська О.В.* Фольклористична спадщина Михайла Драгоманова: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика / Олеся Владиславівна Наумовська; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 1999. – 18 с.

86. *Новак В.І.* Фольклористична діяльність М.Т. Рильського: автореф. ... канд. філол. наук: 10.01.07 – фольклористика; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України] / Валентина Іванівна Новак. – К., 1999. – 20 с.

87. *Огоновський О.* Історія літератури руської [української] [Текст] / О. Огоновський. – Мюнхен, [19--?]. Ч. 4 : Вік ХІХ. Поезія. Драма. – Фотопередр. з вид. Львів 1897 р. О.Горбача. – 1992. – 961 с.

88. *П'ятаченко С.В.* До народних джерел Сумщини: навч. посібн. / С.В. П'ятаченко. – Суми: Вид-во «МакДен», 2004. – 80 с.

89. *Пальоний В.І.* Історія української музичної фольклористики (1960 – 90-х рр.): автореф. дис. ... кандидата мистецтвознавства: 17.00.01 – теорія та історія культури / В.І. Пальоний; Київський університет культури і мистецтв. – К., 1997. – 16 с.

90. *Панішевич О.І.* Розвиток українського шкільництва на Буковині (XVIII – початок XX ст.): монографія / О.І. Панішевич. – Чернівці: Рута, 2002. – 520 с.

91. *Пасічник В.* Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики / Володимир Пасічник // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавства. – 2011. – Вип. 10. – С. 21-43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/visnyk/10_2010/2010_10_pasi_cznyk.pdf. – Мова укр. – Загол. з екрану.

92. *Перетц В.Н.* Исследования и материалы по истории старинной литературы XVI – XVIII веков / Предисл., прилож. В.П. Адриановой-Перетц. – М.-Ленинград: Изд. Академии Наук СССР, 1962. – 256 с.

93. *Петров В.* Академік Ф.М. Колеса і його книга «Українська усна народна творчість» / Віктор Петров // Народна творчість. – 1940. – №6. – С. 17-27.

94. *Пилипчук С.* Професор із легенди / Святослав Пилипчук // Міфологія і фольклор. – 2010. – №2 (6). – С. 6-8.

95. *Підгорна Л.М.* Фольклористичні концепції Миколи Костомарова: Тексти лекцій / Л.М. Підгорна. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 72 с.

96. *Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю.* Відомі педагоги Прикарпаття: біограф. Довідник (до 1939 р.): у 2-х тт. – Т. 1. – Івано-Франківськ: «Лілея – НВ», 1907. – 204 с.

97. *Попов П.М.* М. Костомаров як фольклорист і етнограф / П.М. Попов. – К.: Наук. думка, 1968. – 116 с.

98. *Попов П.М.* Тарас Шевченко про народну творчість // П.М. Попов // Радянське літературознавство. – 1952. – №16. – С. 13-32.

99. *Попова Т.Н.* Историография в лицах, проблемах, дисциплинах. Из истории Новороссийского университета / Т.Н. Попова. – Одесса: Астропринт, 2007. – 536 с.

100. *Попович М.В.* Нарис історії культури України / Мирослав Попович. – 2-е вид., випр. – К.: «АртЕк», 2001. – 728 с.: іл.

101. *Потебня А.А.* Теоретическая поэтика: учебн. пособ. для студ. филол. фак. высш. учебн. заведений / Сост., вступ. ст и коммент.

- А.Б. Муратова. – 2-е изд., испр. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Издательский университет «Академия», 2003. – 384 с.
102. *Пыпин А.* История русской этнографии. – Т. 3: Этнография малорусская / А. Пыпин. – СПб., 1891. – 428 с.
103. Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ – ХХ століття (з нагоди 130-річчя від дня народження академіка Філарета Колесси та 100-річчя від дня народження академіка Миколи Колесси): зб. наук. пр. та матеріалів. – Львів, 2005. – 475 с. (Серія «Українська філологія: школи, постаті, проблеми»). – Вип. 5.
104. *Руда Т.П.* Іван Франко – дослідник слов'янського фольклору / Т.П. Руда. – К.: Наук. думка, 1974. – 156 с.
105. *Салига Т.* Українська словесність у Львівському університеті: минуле та сучасне // Українська філологія: школи, постаті, проблеми: зб. наук. праць Міжнар. наук. конф., присвяченої 150-річчю від заснування кафедри української словесності у Львівському університеті. – Львів: Світ, 1999. – Ч. 1. – С. 3-9.
106. *Свенціцький Іларіон Семенович* / Укладач Л. Панів; наук. ред. В. Моторний; відп. за вип.: Г. Домбровська, М. Павлунь. – Львів: ЛДУ, 1996. – 62 с.
107. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
108. *Смаль-Стоцький С.* Т. Шевченко. Інтерпретації / Степан Смаль-Стоцький. – Черкаси: БРАМА. Видавець Вовчок О.Ю. – 2003. – 376 с.
109. *Сокіл Г.* Осип Роздольський. Життя і діяльність / Ганна Петрівна Сокіл. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 165 с.
110. *Сокіл Г.* Українська фольклористика в Галичині кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: історико-теоретичний дискурс: [монографія] / Ганна Сокіл. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 588 с.
111. *Срезневський Ізмаїл Іванович* (до 200-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / уклад. О.С. Журавльова, Н.Г. Мацнева, Е.Д. Дроснева, В. Петрович, Б. Ріфл, Д. Шкергет; вступ. ст. С.Ю. Страшнюка, Є.Х. Широкоград; наук. ред. С.Ю. Страшнюк; бібліогр. ред. С.Б. Глибицька, Ю.Ю. Полякова. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 185 с.: іл.
112. *Сторожук А.І.* Климент Квітка: людина, педагог, вчений: [монографія] / А.І. Сторожук. – К.: «Фенікс», 1998. – 100 с.

113. *Сумцов М.Ф.* Дослідження етнографії та історії культури Слобідської України. Вибр. праці / Упор., підгот. тексту, передм., післямова та прим. М.М. Красикова / М.Ф. Сумцов. – Харків: Вид-во «АТОС», 2008. – 558 с.; 30 с. іл. (Серія «Студії з фольклору та етнографії Слобожанщини». Вип. 3); с. 351-352.

114. *Сумцов Н.* Исторія и етнографія какъ предметы преподаванія въ Харьковскомъ университетѣ / Н. Сумцов // Киевская старина. – 1906. – №5-8. – Т. 93 (май – июнь). – С. 37-43.

115. *Сухобрус Г.С.* Павло Миколайович Попов // Г.С. Сухобрус // Народна творчість та етнографія. – 1960. – №3. – С. 41-46.

116. *Сушицький Ф.* Про вищі українські школи у Києві / Ф. Сушицький // Вільна українська школа. – 1917. – №1 (вересень). – С. 191-192.

117. *Тарнавський Р.* Пам'яті Адама Фішера. Життєпис професора етнології Львівського університету / Роман Тарнавський // Народна творчість та етнологія. – 2013. – №5. – С. 40-53.

118. Три вступительніи преподаванія о русской словесности. Сочиненіе Якова Головацкого, публ. Профессора Руского языка и Словесности Руской при ц.к. Львовском Университете. – Во Львове, 1849. – 30 с.

119. Українська фольклористика. Словник-довідник / Укл., заг. ред. Михайла Чернопиского. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.

120. Українські народні пісні в записах Олександра Потебні / Упор., вст. ст. і прим. М.К. Дмитренка. – К.: Муз. Україна, 1988. – 312 с.

121. *Федас В.В.* Науково-теоретичні засади фольклористичної діяльності Михайла Максимовича / В.В. Федас; автореф. дис. ... канд. філол. Наук; 10.00.07 – фольклористика / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 20 с.

122. *Фільц Б.* Мирослав Скорик – нащадок старовинного галицького роду Савчинських / Богдана Фільц // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. – Вип. 10. Мирослав Скорик: зб наук. пр., присвячений 60-річчю від дня народження М.М. Скорика. – К., 2000. – С. 57-68.

123. *Фрадкин В.З.* Научная деятельность Д.К. Зеленина в Харькове (1916 – 1925 гг.) / В.З. Фрадкин // Проблемы словянской этнографии (к 100-летию со дня рождения чл.-кор АН СССР Д.К. Зеленина). – Ленинград: Наука, 1979. – С. 103-111.

124. *Фрадкін В.* Спадщина М. Сумцова / В. Фрадкін // Україна на межі тисячоліть: етнос, нація, культура: Доповіді та повідомлення. Кн. 1-2 // НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, Міжнародна асоціація етнологів. – К.: Вид-цтво Асоціації етнологів, 2000. – С. 267-285.

125. *Франко І.* Зібрання творів у 50-и тт. – Т. 43: Фольклористичні та літературно-критичні праці / Іван Франко. – К.: Наук. думка, 1986. – 480 с.

126. *Хай М.Й.* Реформа галузі етномузикознавства – нагальна потреба державотворення / М.Й. Хай // Традиційна культура в умовах глобалізації: родинна субкультура і обрядовість (Матеріали Міжнарод. науково-практ. конф.) – Х.: ХОЦНТ, 2009. – С. 212-225.

127. *Химинець В.В., Стрічик П.П., Качур Б.М., Талапканич М.І.* Освіта Закарпаття: монографія / В.В. Химинець, П.П. Стрічик, Б.М. Качур, М.І. Талапканич. – Ужгород: «Карпати», 2009. – 462 с.

128. *Хланта І.* Фольклористична робота на Закарпатті / І.В. Хланта // Народна творчість та етнографія. – 1979. – №5. – С. 104-107.

129. Чернівецький державний університет / Редкол.: К.О. Червінський, С.С. Костишин та ін. – Чернівці, 1975. – 193 с.

130. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Імена словесних сучасників. – К., 2005. – 287 с.

131. *Черняк С.Г.* Освітня діяльність Київського Університету Святого Володимира (1833 – 1863): монографія / Сергій Черняк. – К.: Академперіодика, 2011. – 251 с.

132. *Чуткий А.І.* М.П. Дашкевич: особистість, наукова і педагогічна спадщина вченого / Андрій Іванович Чуткий; автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2003. – 17 с.

133. *Шульгин В.* История Университета Св. Владимира (соч. Виталия Шульгина; сост. В. Короткий). – Репр. изд. – К.: Лыбидь, 2010. – 280 с.: илл., портр.

134. *Шумада Н.С.* Сучасна пісенність слов'янських народів / Н.С. Шумада; відп. ред. В.А. Юзвенко; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського. – К.: Наук. думка, 1981. – 220 с.

135. *Яценко М.Т.* Володимир Гнатюк. Життя і фольклористична діяльність / М.Т. Яценко. – К.: Наук. думка, 1964. – 287 с.

Навчальне видання

ВОВК Мирослава Петрівна

**Вивчення фольклористичної спадщини викладачів
класичних університетів України (XIX – XX ст.)**

Методичні рекомендації до курсу «Усна народна творчість»
для студентів філологічних факультетів університетів

Літературний редактор – М.П. Вовк

Коректор – М.П. Вовк

Комп'ютерний набір – М.П. Вовк

Підписано до друку 15.07.2014 р.
Формат 60X84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 4,07. Тираж 300 прим.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
04060, м. Київ, вул. Берлінського, 9